

Bitoma ba Batoma Maphoo ma etatele

Mokomi nwa mokanda mumu eli Luka. Eli nde na yo mokomi nwa Simo Elaa eya iyato.

Tata mokolo nwaa baa Yesu o ikolo, baekosi tebakulaka mowene. Kasi yo abaka nde onte ya bée pho Bolobo phabaka bobasungye: Ebe batoma (Petelo, Yoane...) na basungyi ba bée sambo (Etieni, Filipe...) na ebe Polo.

Maloba ma Yesu (1.8) mateya ndemgye ekyebengame maphoo:

- Bitoma 1.1-26: Yesu aphe batoma mitindo, ambi na bateya Bolobo Bosantu. Baosi moolongo wa Yudasi
- Bitoma 2.1-8.3: Baekosi banyangosi Simo Elaa o Yelusaleme
- Bitoma 8.4-12.25: Baekosi banyangosi Simo Elaa o mokyisi mobimba nwa Bayuda na o Samaliya
- Etee 13.1-28.31: Etoma ya Polo o nkyisi ili o mokukulu nwa maa manene ma Meditelane nono o Loma
- Bitoma 13.1-14.28: Imbanga sa ntufo sa toma Polo
- Bitoma 15.1-35: Bakonzi ba Ingomba baanga o Yelusaleme

Yesu aikyesi batoma mbunu ya Bolobo Bosantu

¹ Nwebi na nga, Teofili, o buku pha nga pha ntubo, naeyimolaka maphoo maso makyelaka Yesu na maateyaka yo, ² nono mokolo mowa nwa phe yo batoma baoloko yo mibeko na nzela ya Bolobo Bosantu, nono wabaa yo o ikolo. ³ Sima ya iwa se, onte ya nkolo mako mane, amiweninyaka na bee pho ya ibateya obokye ali na bomoo. Akulaka bakyelela bilekyesako biikye, abaimolaka na maphoo ma bokonzi pha Nwaphongo.

⁴ Mokolo monomo babaka baze yo na be, amba ya woo na bee yokye: «Bee sa mana o Yelusaleme, ziyaka mbunu eya eyikyelaka Tata. Mbunu me, eya eimolaka nga. ⁵ Yoane abatisaka bato na maa, kasi bee, sima ya bana nkolo, wamobatisama na Bolobo.»

Yesu abaa o ikolo

⁶ Bobele, waba bee baanga, batoma baesi ya motuna bekye: «Nkolo, imbele me sango sisi, sasmobuyisa we Isalayele bokonzi phe?» ⁷ Yesu amba wo na bee yokye: «Tosengyesi iyeba bileko na imbele sa bongya Tata na bokonzi phe mampenza. ⁸ Kasi bee, wamozwa mwiya nwaka Bolobo nwa moeutela, emba wamoba manzoka ma nga o Yelusaleme, o Yuda mobimba na Samaliya, tee nono o mbomela ya mokyisi.» ⁹ Sima ya bowokye babona, Yesu aesi ya baa o ikolo o miyo ma be. Bobele, ipata sonoso siesi ya moziba, bee sa kula mowene. ¹⁰ Waba bee baikasi ilamamala bakyekye bo okokye yo, ikyeka boho, bampele babale balati bitobu bitane baesi ya batokolele. ¹¹ Baesi ya wo na

βε, βεkye: «Bato ba Galileya, βεε oikasi otemi wawana kokyeyke o ikolo pho ya'ye? Yesu me, obaa o ikolo o miyo ma βεε, amokula ya nde bomo bo omowenekyi βεε ibaa o ikolo.»

Moolongo wa Yudasi

¹² Bobele, batoma baesi ya mana o ngomba ya nzete ya Olive, babuto o Yelusaleme. Itakye sa ngomba me na Yelusaleme sabaka kilometele yonoyo. ¹³ Waakoma βεε o Yelusaleme, bakyekeye baa o etee ya ingambi eya ikolo, eyamelekye βεε izala. Yabaka Petelo, Yoane, Zake, Andele, Filipe, Toma, Batelemini, Matiye, Zake njwana wa Alafa, Simo moambelesi wa mokyisi nwe na Yuda njwana wa Zake. ¹⁴ Bεε baso, ndondo yonoyo, bamiambyaka o ibondele nkolo iso, na ndambo ya babasi: Maliya, nyango wa Yesu, na basii ba Yesu.

¹⁵ Mi nkolo me, baekosi baanganaka elele yonoyo na bato phenephe munkama mbuka mako mafale. Petelo aesi yakye teme onte ya βe, amba wo yokye: ¹⁶ «Bebi, elaa obokye maphoo maimolaka Bolobo o makomi makokyisame. Aimolaka maphoo me na munoko njwa Davidi pho ya Yudasi owa butwaka ikamba bato bakyekeye akya Yesu. ¹⁷ Pho abaka monomo na banga, azwaka se iyalo sa etoma na banga. ¹⁸ Moto me aombaka mokondo na baphalanga baamuumaka na βεε pho ya bobbe phakyelaka yo. Atokobo na moto, ibu se siwaye, nkundu ye iso inyango. ¹⁹ Bato baso ba Yelusaleme baokaka simo me, baphekye mokondo me nkombo na munoko njwa βεε obokye: “Akeledama.”

Kyelukye iwɔ obokye: “Mokondo ŋwa malongo.”

²⁰ Na o buku pha Meembo bakoma obokye:

“Ingambi se sialangane,
na moto mɔnɔmɔ sa sizala.”

Bakula na koma obokye:

“Moto mosuu akpe etoma ye.”

²¹ Yango mena onte ya bampele basɔ baanganaka na banga imbɛɛle siso sabaka Nkolo Yesu kanyɔɔ katɔko na banga, ²² tata na batisimo ya Yoane nɔnɔ o mokɔɔ ŋwaamumanya bɛɛ onte ya banga: Esengyesi obokye mɔnɔmɔ onte ya bɛɛ abutwe ne nzoka ya ikundwa se elele yɔnɔyɔ na banga.»

²³ Bobɛɛ, baesi ya tɔkɔɔ bampele babale: Zozefu okobangye Balasaba, bamobokya nkombo esuu ya Yusutu, na Matiasi. ²⁴ Emba bamba ya bɔndɛɛle bobo: «Iwe, Nkolo, okoebe mandondo ma bato basɔ, oloteya moto oosi we onte ya bato babale baba, ²⁵ phɔ aɔɔngɔnɔ o etoma, o elele ya botoma eɛ Yudasi phɔ ya ikye o elele ye mampenza.» ²⁶ Bobɛɛ, bamba ya maa mbese, mbese ya mba longya Matiasi, emba baamba mobakya o motango ŋwa batoma iko mbuka mɔnɔmɔ.

2

Iya sa Bolɔbo

¹ Wakoma nkɔɔ mako matano, baekosi baanganaka basɔ elele yɔnɔyɔ. ² Mbala yɔnɔyɔ, tɔko yɔnɔyɔ euti o ikolo ndokolo lokyito la ewɛɛɛ ekusi elambisinye ingambi siso saazalaka bɛ, ³ bobɛɛ, baesi ya wene ndee ya nwinya

ikabaa, itemi o ikolo sa monomō na monomō na be. ⁴ Emba bée baso batondaka na Bolobō. Emba bamba butwa iwō na nokō suu bo waba phekye Bolobō maloba ma iwō.

⁵ Bayuda babaka o Yelusaleme, bampele baatosa Nwaphongo, na mabota maso maali o mokyisi. ⁶ Waokana tokō mena, bato baikye baesi ya kye angana wamō. Bakamwaka na boikye phō baba babaokye moto na moto na munokō nwe ŋwa lombō. ⁷ Bawenekye inganga, bakamwaka, bamba wō bekye: «Taakyeka, yango bato baso bawō baba teli bato ba Galileya? ⁸ Ka ndengye'ye monomō na monomō onte ya banga kabaokye na munokō nwe ŋwa lombō? ⁹ Onte ya banga, bana bauta o nkyisi ya Parte, Medes na Elamite, bato ba Mezopotami, ba Yuda na ba Kapadose, ba Pontis na ba nkyisi ya Azi, ¹⁰ bato ba Friji na ba Pamfili, ba Ezipito na ba mokyisi ŋwa Libi phenephe na sirene na bato bauta o Loma, ¹¹ baso, ebe Bayuda na bato ba Loma bamibuya Bayuda, bato ba Kelete na ba Arabi, tobaokye banga baso, baimole bitoma binene ba Nwaphongo na nokō ya banga ya lombō!» ¹² Bée baso bawenekye inganga bibi bamakamakye sambe wōnō bekye: «Eye kyelukye iwō bo?» ¹³ Kasi baayokō babaekyekye bekye: «Balangyi maleku!»

Iteya sa Petelo

¹⁴ Bobele, Petelo aesi ya teme yo na bebi ne batoma iko mbuka monomō, amba ya tomba ŋwesi, amba ya wō na bée yokye: «Bée bato ba Yuda na bée bato baso baazale o Yelusaleme,

sosolo na bolaa lowo loolekane emba ola itoo ookyee maloba ma nga. ¹⁵ Bato baba tebaikyi langa maleku bookoumunya be, pho totaa ba naino nde o ngonga eya iyato eya moo; ¹⁶ kasi eye kyekokyisame yaawoko moimosi Yowele:

¹⁷ “Nwaphongo yokye:

Kyeka maphoo maamoya o nkolo ya suka:

Namunyangolela bato baso Bolobo pha nga,

bana ba bee ba bampele na ba babasi bamoba baimosi,

banzenga ba bee bamowene na ndoto,

bananga ba bee bamoloto mandoto;

¹⁸ ee, mi bato ba nga ba etoma,

na ba bampele na babasi,

mi nkolo me,

namunyangola Bolobo pha nga,

emba bamoba baimosi.

¹⁹ Namokyela bilekyesako o ikolo na o se;

na malongo, na njwenya na ipata saa zunguu.

²⁰ Moo njwamobutwa enzombi;

bokombe phamobutwa malongo.

O boo pha obokye mokolo njwa Nkolo moyee, mokolo munene na njwa nkyemo.

²¹ Emba moto munsu owamobanga nkombo ya Nkolo, amobika.”»

²² «Bato ba Isalayele, okyemela maphoo mama: Yesu, moto wa Nazarete, moto owa eweninyaka Nwaphongo bokonzi phe na bilekyesako ndengye na ndengye onte ya bee, bo koloebe bee mampenza. ²³ Moto me, bo wameka Nwaphongo o njwango nwe na boebakye phe, bee wamoambya o maboko ma bato babe obokye bamobakye o ekulusu. ²⁴ Kasi

Nwaphongo amokundola, amumanya o bolosi pha iwa, pho iwaa tesabaka na mwiya nwa imoakya boβele. ²⁵ Na Davidi awoko pho ye, yokye:

“Imbele siso nawenekye Nkolo atemi o boo pha nga,
pho ali o bolo pha nga pho nga sanyingana.

²⁶ Yango mena, ndondo ya nga eli na nkyisa, na lolee la nga lokumbe na nkyisa boikyey; na nzoto ya nga ili na molemo,

²⁷ pho otoikye molimo nwa nga o mokyisi nwa bawe,
otoole na nga moto wa we, obokye nzoto ya nga ipholo o mooto.

²⁸ Onteye manzela ma bomoo, iba sa we na nga elele yonyo simpe nkyisa.”»

²⁹ «Bebi na nga, naewole saasa pho ya nkoko Davidi obokye awa, bamokunda. Na mooto nwe moli nono lolu onte ya banga. ³⁰ Kasi yo, abaka moimosi, aebaka na obokye Nwaphongo amolakyelaka obokye amozasa monomo na bankoko bauta o ibu se o eziye ya bokonzi; ³¹ awenekye phanza ikundwa sa Klisto, emba pho ye awoko yokye: Tebaikaka mole o mokyisi nwa bawe na nzoto ye teyaikaka pholo o mooto. ³² Yesu me, Nwaphongo amokundola, banga baso toli manzoka. ³³ Waabaa yo o eboko ya boloo ya Nwaphongo, amba zwa na Ango Bolobo pha molakyelaka yo; emba yo amba bonyangola, boko wene βee na bookokye βee bofo. ³⁴ Davidi, otowaika baa o ikolo, ana wo yokye:

“Nkolo Nwaphongo awo na Nkolo ya nga yokye: Yaka ya zale o boloo pha nga,

35 tee nono wamobuya nga banguna ba we ekyitele ya makolo ma we.”

36 Bato baso ba Isalayele baebe na bolaa obokye: Nwaphongo amokyela Nkolo ná Klisto, nde ona Yesu owabakaka bée oekulusu!»

Baanosi ba ebandele

37 Waaoka bée maphoo mamana, mandondo ma bée temabaka bose. Baesi ya wo na Petelo na batoma bayoko bekye: Bebi na banga, tokyele bo? 38 Petelo amba babuyisa yokye: «Bongola ntema ya bée: Monomo na monomo na bée abatisame na nkombo ya Yesu Klisto pho alimbisame na masumu me, emba wamozwa ikabo sa Bolobo pha Nwaphongo. 39 Pho mbunu me eli pho ya bée, na bana ba bée na ná bato baali itakye, baso baamobanga Nkolo wa banga Nwaphongo.» 40 Na maloba masuu, Petelo abaimolaka na maphoo masuu na ibalenza yokye: «Omibikya, onte ya yoo eyatono eye!» 41 Bato baanolaka iloba se bazwaka batisimo. Mokolo me, bato baabakyisamaka o motango nwa baanosi, bakomaka phenephe na nkoto iyato.

Ingomba sa ebandele

42 Bée baso balendelaka ibenga mateya ma batoma na iba elele yonyo ndokolo bato ba ibota, na itenana ipa na ná mabodesi. 43 Bée baso bawenekye bobo pho batoma bakyelaka bilekyesako ndengye na ndengye. 44 Bato baso baabutwaka baanosi babutwaka moto monomo emba baangiyaka mbolo ya bée iso elele yonyo. 45 Baungyaka manzabi ma bée na

mbolo ya bε, pho ya ikaba bana baphalanga onte ya bεε baso, kokokana na bosenga pha moto na moto. ⁴⁶ Mokolo na mokolo, balendendalaka ikye o Ingambi siinene sa losambo, bakyekye mapa o mangambi ma bε, bakabaka ntoma na nkyisa na ná ndondo yonyo. ⁴⁷ Bakumbelaka Nwaphongo emba bato baso babaka babayambe na bolaa. Emba Nkolo akyinzaka mokolo na mokolo o ingomba bato baabikaka o ingomba.

3

Etuku yonyo ebiky

¹ Petelo na Yoane bakyekye ikye bondεe o Ingambi siinene sa losambo, yabaka wa ngonga eya iyato eya nkoko. ² Bamba yaa na lele monomo owa baka etuku tata ibotama se. Nkolo iso babaka bamozasa o munoko nwa Ingambi siinene sa losambo sibangye bεε Mozibo Molaa pho aongakye baphalanga oka bato baso baayanyolo omo. ³ Lele me, wawene yo Petelo na Yoane balukye inyolo o Ingambi sinene sa losambo, aesi ya baonga baphalanga. ⁴ Emba Petelo na Yoane bamba molembetela, Petelo amba ya wo ne yokye: «Olokyekye» ⁵ Lele me amba bakyeka, pho aumunyaka izwa na bεε nwana ekpele. ⁶ Bofεe Petelo aesi ya wo ne yokye: «Wolo ná baphalanga, sili na yango; kasi eli na nga, naephε yango: Na nkombo ya Yesu Klisto moto wa Nazarete, tambula!» ⁷ Emba amba ya mophila mi eboko eya boloo, amoinosi. Mina wamo, makolo na makyε matuto. ⁸ Moto me aesi ya ngbika, atemi, abuto itambula.

Amba ya nyɔlo na bée o Ingambi siinene sa losambo, abuto ikyemitambula, kakyemingbika bibi kakumbele Nwaphongo. ⁹ Bato baso baamba mowene katambule kakyemikumbela Nwaphongo. ¹⁰ Bamoebaka obokye eli yo moto owabaka kazale pho ya iongaka o Mozifo Molaa nwa Ingambi siinene sa losambo. Emba bato bailaka, bakamwaka na lowo lamoyelelaka.

Petelo kateya o Ingambi siinene sa losambo

¹¹ Waaba moto me saika Petelo na Yoane itakye, bato baso bayakaka angana wali bée na ikamwa o mokpengba nwa Salomo. ¹² Waawene Petelo babona, aesi ya wo na bato me, yokye: «Bampele ba Isalayele, pho ya'ye kokamwe na lowo lolo? Pho ya'ye kololembetele, ndokolo naa banga totambuse moto oyo na mwiya banga naa na ngongo ya banga? ¹³ Nwaphongo wa Abalayama, wa Izaka na Yakobo, Nwaphongo wa baango ba banga, aphe mosali nwe Yesu ngambo, yo owa ungyaka bée na owa lekye bée o boo pha Pilata owa kpaka meko obokye kamokandole. ¹⁴ Kasi bée walekye moto o mosantu na owa bosembo, wamba onga obokye baekandolele mobomi nwa bato. ¹⁵ Mokonzi nwa bomoo owa boma bée. Nwaphongo amokundola o bawe, banga toli manzoka ma lowo me. ¹⁶ Pho ya ianola nkombo ya Yesu, nkombo me esi ya kuya moto okowene bée na okoebe bée oyo; emba ianola siute na Yesu simophe nzoto bokusi o miyo ma bée baso.»

¹⁷ «Yango mena, bebi, naebe obokye wakye-laka babona pho ya boebakye phe, nde ya

bakonzi ba b̄ēe. ¹⁸ Nwaphongo akokye nde bom̄o maph̄ōo maw̄oko yo phanza na nzela ya baimosi bas̄o obokye Klisto amunȳokom̄o. ¹⁹ Bongola motema ombe butwela Nwaphongo, ph̄o masumu ma b̄ēe ma malimbisame: ²⁰ Emba imbele sa iema saamoeph̄ēe Nkolo samoya, waamotoma yo Klisto owa emekyela yo, yo Yesu. ²¹ Iyo asengyesi iikala o ikolo n̄on̄o imbele sa mokokyisama maph̄ōo mas̄o maaw̄oko Nwaphongo namun̄oko ŋwa baimosi basantu bakalakala. ²² Mose phanza awoko yokye: “Nkolo Nwaphongo wa b̄ēe, amoetomela moimosi m̄on̄om̄o onte ya b̄ēe boli nga; waamooka o maph̄ōo mas̄o ma moew̄ole yo. ²³ Emba moto muns̄o owamofa saoka moimosi m̄ona, etakule ba onte ya bato, baamofoma.” ²⁴ Emba baimosi bas̄o tata na Samwele na bas̄o baya o sima ye, m̄on̄om̄o na m̄on̄om̄o awoko ph̄o ya iimola nkolo me ili banga iye. ²⁵ Eli b̄ēe bana ba baimosi na baa sangola eya kyelaka Nwaphongo na baango ba b̄ēe, waaw̄oko yo na Abalayama obokye: “Ph̄o ya bankoko ba we, mabota mas̄o ma mokyisi mamopambolama.” ²⁶ Eli phanza ph̄o ya b̄ēe, Nwaphongo atokolo Mosali nwe, amba motoma iepambola ph̄o ya iemanya moto na moto o maph̄ōo me maabe.»

4

Petelo na Yoane bakye amba o ikyita sinene

¹ Waaba Petelo na Yoane bata ba iwɔnɔ na bato, banganga ba Nwaphongo na mokonzi nwa babanze ba Ingambi siinene sa losambo na ba-Sadukayi baesi wali be. ² Babaka na yo iikye ya ibawene bateya na iimola ikundwa sa bawe bo wakundwa Yesu. ³ Baesi ya baakya, bakye banyɔsa o boloko nono yana pho ya butwaka nkokolo. ⁴ Bato baikye baokaka Iloba, baanolaka motango nwa bɛɛ nwa komaka phenephe na koto itano.

⁵ Waakoma yana, bakanzi, bankumu na bateye ba Mibeko baanganaka oli bɛɛ o Yelusaleme. ⁶ Yabaka Ana, nganga ya Nwaphongo o munene, Kaifa, Yoane, Alegizandele na bato baso baa ibota sa nganga o munene. ⁷ Baesi ya teye Petelo na Yoane onte ya be, babuto ibatuna bekye: «Na mwiya iye na ná nkombo iye, bɛɛ wakyela lowo lalona?» ⁸ Emba Petelo atondi na Bolobo pha Nwaphongo, amba wo na bɛɛ yokye: «Bakanzi ba bato na bankumu, ⁹ bo banga lolu balosambisa pho tokyesi moto wa bolosi lowo lolaa, obokye toimole na ndengye moto mona azwe bolaa, ¹⁰ oebe na bolaa bɛɛ baso na bato ba Isalayele obokye, eli na nkombo ya Yesu Klisto, moto wa Nazaleti, owa bakaka bɛɛ o ekulusu, Nwaphongo amokundola onte ya bawe, emba eli nde o nzela ye, moto ootemi o boo pha bɛɛ oyo abikiyi. ¹¹ Yo ali

“ibanga sa tiyolaka bɛɛ batongyi ba mangambi, siibuto ibanga siiphisi ingambi siso.”

¹² Lobiko loli nde na nzela ye, kasi na mosuu phe, pho nkombo esu teeli o munse mumu eya phe bɛɛ bato eekokyi ilophe lobiko.»

13 Waaba b́ee bawene ianola sa Petelo na Yoane, na waebaka b́ee obokye bali bato bate baika ekola na bato pha, bakamwaka, emba bamba eba obokye bato me babaka elele yonoyo na Yesu. 14 Kasi waaba b́ee bawene moto obikyí, atemi phenephe na be, tebakulaka zwa na lowo la ibuya. 15 Bobele, baesi ya ambya mobeko nwa ibatoko o elele ekyeangane b́ee iwó mapho, bamba butwa iwono onte ya be, 16 bekye: «Tomokyela bo na bato baba? Pho waeba saa na bato baso baazasi o Yelusaleme obokye nde eyakolo elekyesako ekyelami na maboko ma be. Tolokokyí ieyangana. 17 Kasi pho ya obokye simo me sanyangwa oka bato baso, tobakatele, b́ee sakula wo na nkombo me ebe naa na moto nza.»

18 Bobele, baesi ya babanga, babakatesi na bokusi obokye b́ee sakula wo ebe iteya na nkombo ya Yesu. 19 Kasi Petelo na Yoane baesi ya babuyisa bekye: «Bee mampenza otene bolombe bo eli phele obokye: Banga toeyokye ndee tookye nde Nwaphongo. 20 Pho ya banga tolokokyí ile iteya mapho maawenekye banga na miyo ma banga na maaokaka banga na matoo ma banga.» 21 Bamba kula bakatela, emba bamba bale pho tebaikaka zwa malondo ma ibakanga. Pho bato baso bakumbelaka Nwaphongo pho ya lowo lalekanaka. 22 Moto owa bikaka na mwiya nwa Nwaphongo abaka na mambula koleka mako mane.

Baanosi babondela

23 Wabakandola be, Petelo na Yoane bamba yakye oka debi na b́ee bamba baumola mapho

maso mawoko banganga banene ba Nwaphongo na bankumu. ²⁴ Waoka bée maphoo mamana, baanosu bamba yaangana bée baso ndondo yonoyo, babondele Nwaphongo, bexye: «Nkolo, iwe moto owakyela ikolo, munse, maa na iso iili omu. ²⁵ Na mwiya nwa Bolobo, wawoko na nzela ya nkoko wa banga Dawidi, moto wa we okoekyelele boho:

“Pho ya'ye nkyisi iso itombi na bato baawangye makolo ma pha?

²⁶ Bakonzi ba munse munsu batombi, injwana ebasi.

Na baangyesi baanga obokye baangyenele Nwaphongo na Masiya we.”

²⁷ Eli nde phele obokye Elode na Panti Pilata baanga o mokyisi mumu na bato baatebali Bayuda na bosoo Yisalaele, baangyenele okoekyelele, yo Yesu Mosantu, owale we iba Masiya. ²⁸ Na bomu, bakokyee maphoo maso, maakanaka we phanza na bokusi pha we na na maumunya ma we. ²⁹ Ujwanjwa eye, Nkolo, okyeye bookokane be. Ophe bato ba we baekyelele nguya obokye bamilenza phele iimola maphoo ma we. ³⁰ Elola eboko ya we obokye bato baamalosi babikye, bilekyesako na bilembetele bikyelame na nkombo ya Mosantu wa we, okoekyelele, yo Yesu.»

³¹ Waunva ibondele, elele eyaanganaka bée yabutwaka inyingana. Emba baso batondaka na Bolobo Bosantu, babuto imilenza ikye miimola maphoo ma Nwaphongo.

Baanosi bakabenele mbolo

³² Baanosi baso babaka na ndondo yonyo na ná mokali monomo. Monomo na bée tawoko obokye mbolo ye ili ye ya mpenza. Kasi mbolo iso onte ya bée yabaka ya bée baso. ³³ Batoma baimolaka na nguya boikye obokye Nkolo Yesu akundwa ya phelophele. Nwaphongo abapambolaka na boikye. ³⁴ Onte ya baso molaa tabaka. Yango mena, bato baso baabaka na manzabi, ebe mangambi, baiyungyaka. Bakpe baphalanga baazwaka be, ³⁵ bakye baphe batoma. Emba bakabaka onte ya bée kokokana na bosenga pha moto na moto.

³⁶ Moto monomo, na nkombo Zezefu, wa ibota sa Lewi, amobotaka o esanga ya Shipre, batoma bamobokyaka nkombo ya Balaba kyeyimole obokye «moto ookolenza bebi». ³⁷ Aungyaka inzabi se, akpee baphalanga baazwaka yo, akye baphe batoma.

5

Ananiya na Safila bakose Bolobo Bosantu

¹ Kasi lele monomo na nkombo Ananiya, na nwanwasi we na nkombo Safila, bamba ya ungya inzabi sa be. ² Ananiya abombaka baphalanga baayoko mi baphalanga baazwaka yo, baaikalaka, aesi ya kye baphe batoma. Nwanwasi we aebaka lowo me. ³ Bobele, Petelo aesi ya wo ne, yokye: «Ananiya, pho ya'ye Molemba aangangasi o ndondo ya we obokye okosa Bolobo Bosantu? Obombi baphalanga bayoko mi baazwaki we, waungye we inzabi. ⁴ Obaki we sataa ungya inzabi me, sango sibaki

sa we. Emba sima osiungye we, baphalanga baakyi ba we, teli bomo? Ndengye'ye okani o ndondo ya we obokye okyele babona? Iwe tokatesi bato kasi okatesi Nwaphongo.» ⁵ Waoka Ananiya maphoo mamana, akaa o se, awe. Emba bato baso baokaka simo me, bailaka na boikye. ⁶ Banzenga baesi ya kye zinga ndemba ye na bitobu, baenyanye, bakye ekunda.

⁷ Yalekanaka phenephe ngonga iyato, nwanwasi ne, aesi ya nyolo, sa eba lowo lotokolokyi. ⁸ Petelo aesi ya motuna, yokye: «Inzimole, baphalanga baaungye na bee inzabi, bee baso babana?» Nwanwasi, yokye: «Be baso babana.» ⁹ Bole, Petelo aesi ya wo ne, yokye: «Yabo'ye, we na molo nya we okosi obokye omekye Bolobo pha Nkolo? Kyeka, bato baauti ikye kunda molo nya we, batokosi o munoko nwa ingambi. Na we, bamoya ekpa nde bomo.» ¹⁰ Mina wamo, nwanwasi me akaa o makolo ma toma Petelo, awee. Banzenga me waanyolo be, bakye mozwa, ambo wa. Bamba ya mokpa, bakye mokunda phenephe na molo nye. ¹¹ Bato baso ba Ingomba na bato baso baaokaka lowo me, bamba ya ila na boikye.

Batoma bakyele bilekyesako biikye

¹² Batoma bakyelaka bilekyesako na bilembetele biikye onte ya bato. Baanosi baanganaka baso elele yonyo o mokpengba nwa Salomo o Tempelo. ¹³ Moto mosuu nono monomo taikaka meka ikye angana na be, kasi bato babaka babamengyele na boikye. ¹⁴ Bampele na babasi baikiye baanolaka Nkolo, bamikyinzaka

o eboko ya baanosi. ¹⁵ Bato babutwaka ikye nyanya baokaa, bakye baika o nzela, babalangye mi ndengba na mi matoko obokye imbela samolekana Petelo, elalaa ye ekaalele noko baokaa bayoko. ¹⁶ Eboko ya bato bautaka o nkyisi yaa phanephe na Yelusaleme, bakyekeye na baoka na na bato banyokomo na maloko mabe. Emba bato baso babikaka.

Banyokolo batoma

¹⁷ Nkolo wa Banganga na bato baso baaka ne, bato ba ingomba sa Basadukai baokyelaka batoma zuwa siikye. ¹⁸ Baesi ya kye akya batoma, bakye banyosa o boloko. ¹⁹ Kasi imbela sa mokolo, nwanze nwa Nkolo akye zibola bikomba ba boloko atokosi batoma, yokye: ²⁰ «Kyende okye nyolo o Tempelo, oimole bato maphoo maso maa bomo bonyakune.» ²¹ Waoka bee baabona, wa mumbengu bakye nyolo o Tempelo, babuto iteya.

Nkolo wa Banganga, na bato baabaka ne, baesi ya koma. Babangyi bakumu baso ba Yisalaye, baso baesi ya angana. Baesi ya toma bato ikye kpa batoma o boloko. ²² Waakoma bakyengyesi o boloko, ikye azwa omo phe. Baesi ya butwa ikye imola bato baabatomaka. ²³ Bekye: «Tokye zwa boloko baezibi nde na bolaa, na bakyengyesi batemi obo pha mozibo nwa boloko. Kasi wazibosi banga, toloikiy zwz noko moto monomo o motema.» ²⁴ Waoka Nkolo wa bakyengyesi ba Tempelo na bakolo ba Banganga maphoo mamana, bakamwaka

na ndengye eyalemoko batoma, bamitunaka bo wamoba lowo me.

²⁵ Moto monomo aesi ya kye baimola, yokye: «Kyeka bampele banyosakyi bée o boloko, bali o Tempelo, bateya bato.» ²⁶ Bobele, Nkolo wa bakyengyesi aesi ya kye na bato be, bakye kpa batoma. Kasi bakye kye na mo na mo, pho bailaka obokye bato sa bamaa mabanga. ²⁷ Baesi ya kye na be, bakye bateye obo pha bato baanganaka. Nkolo ya Banganga abuto ifatuna, ²⁸ yokye: «Toekatelaka na bokusi obokye sa kula teya na nkombo ya moto mona. Kyeka onyangosi mapho maateya bée o mokyisi munsu nwa Yelusaleme. Kolukye na ibuya obokye banga bato baamoboma.» ²⁹ Petelo, na bebi ne batoma, baesi ya babuyisa yokye: «Ioka Nwaphongo, na ioka bato, banga tookye konza Nwaphongo. ³⁰ Nwaphongo wa bankoko ba banga owakundola Yesu owabomaka bée o ekulusu. ³¹ Amobaya o mopha nwe nwa boloo, amobuya Nkolo na Mobikye pho ya bato ba Yisalayele baingole mandondo ma be, na obokye babalimbisa na bofe pha be. ³² Banga, na Bolobo Bosantu pha Nwaphongo boophe yo bato bawaa baamookye, toli manzoka ma mapho maso mamana.»

³³ Waaoka bée mapho mamana, baokaka yo, balukaka obokye babome batoma. ³⁴ Kasi Mofalisayi monomo abaka onte ya be, na nkombo Gamaliel, moteye nwa mibeko. Bato baso bamokumolaka, amba ya teme onte ya baso baanganaka, abaongyi obokye bataa kuta

tokolo batoma onze. ³⁵ Bobele, aesi ya wo na be, yokye: «Bato ba Yisalayele, okyebaka na lowoo laamokyela bee na bato baabana. ³⁶ Pho tewakyesi nkolo nzikye, Teudas atokoloko, yokye: Konza nde yo. Bato phenephe minkama mine babutwa isanga ne. Kasi yo, bamobomaka, emba bato baso baamobengaka, bamba ya nyangwa, tewakulaka wenene nono moto monomo. ³⁷ Sima ye, imbele saakyelamaka etango, yakulaka tokolo moto monomo wa Galileya na nkombo Yudasi, azwaka bato baikye baamobengaka. Kasi ne, bamobomaka. Emba bato baso bamobengaka, bamba ya nyangwa. ³⁸ Unwanwa eye, naambe ya ewole, ngakye: Bee sakula kyelela bato baabana etungu, o bale, bakyende. Bo ebe obokye maumunya ma bee na etoma ekyekyele be iuti na bato, yamunyangwa. ³⁹ Kasi bo kyeute na Nwaphongo, tokokyi iecto. Okyefe obokye bee sa njwana na Nwaphongo.» Bato baso baanganaka baesi ya anola maumunya ma Gamalile. ⁴⁰ Bamba ya banga batoma, babawandi phimbo, bakuli bakatela obokye bee sa kula teya na nkombo ya Yesu. Emba bamba ya bakandola. ⁴¹ Batoma baesi ya mana o elele eyaanganaka bee na nkyisa iso, pho Nwaphongo abaphe kaa mi minyoko miizwe bee pho ya nkombo ya Yesu. ⁴² Emba nkolo iso tebaikaka le iteya na iimola Simo Elaa ya Yesu Masiya onte ya Tempelo, ebe na o mangambi ma bato.

Baosi baingosi sambo

¹ Mi nkolo me mina, baekosi baloboko boikye, Bayuda ba munoko nwa Baela bawolekye Bayuda ba muna mokyisi, obokye: Nkolo iso, waakabe bee ntoma, mazengye ma banga maimale. ² Bobele, batoma iko mbuka babale me baesi ya anginya baekosi baso, bawo na be, bekye: «Teli bolaa obokye banga tolekye imola Simo ya Nwaphongo pho ya ikabaka yaa iza. ³ Yango mena olo onte ya be, bampele sambo baali na mofesi molaa, baatonda na Bolobo Bosantu na na boomakye. Emba tombe baphe etoma me mena. ⁴ Banga tomiamba nde ibondelakye na iimolaka Simo ya Nwaphongo.»

⁵ Bee baso baanolaka maphoo mamana. Baesi ya olo bato baba: Setefano, moanosi nwa phele owa tonda na Bolobo Bosantu, Filipe, Polokole, Nikanola, Timona, Palamena na Nikola, moto wa Antioshe owamibuyaka Moyuda. ⁶ Baesi ya kye bateya batoma, babondesi na be, babatandesi maboko. ⁷ Simo ya Nwaphongo yanyangwaka mboka eso. Mokyisi nwa Yelusaleme nwabutwaka na baekosi baikye, na banganga baikye ba Nwaphongo baanolaka.

Baakye Setefano

⁸ Nwaphongo atonzaka Setefano na ngolu na na bokusi phe. Setefano me akyelaka bilembetele na bilekyesako binene onte ya bato. ⁹ Kasi, bato baayoko baikaka ziiko na Setefano: Yabaka bato baabondela o ingambi siinene sa losambo la Bayuda siibangye be: Baombo baikwa: Bayuda ba Sirene, ba Alegizandri, ba

Silisi, na ɓa Azi. ¹⁰ Teɓaikaka koka imunyeɗe pho abaka kawo na ɓomakye phaamophekye Bolobo Bosantu. ¹¹ Bobele, ɓamba ya phe bato ɓayoko ɓaphalanga obokye ɓaimole, obokye: «Tomookyi, katole Mose, ebe na Nwaphongo!» ¹² Nde ɓabona ɓamba ya losa bato ná ɓankumu ná ɓateye ɓa mibeko. Emba abesi ya moakya, ɓakye moika obo pha bato ɓaanganaka. ¹³ Baesi ya kye na ná bato ɓaamokatele maphoo, obokye: Moto oyo tale itola Tempelo ya ɓanga na moɓeko nwa Mose. ¹⁴ Tomookyi kawo, yokye: Yesu wa Nazalɗe amooto Tempelo, ɓamobuya na ɓonkoko phaloikyelaka Mose ndengye esuu.

¹⁵ Bato ɓaso ɓaanganaka, ɓabuto ilembetela Setefano. Baweni ɓoo phe ɓobuto ndokolo ɓoo pha anzelu.

7

Etieni o ɓoo pha Bayuda

¹ Nganga omunene amba ya motuna yokye: «Maphoo mamana mali phele?» ² Etieni amba ya mobuyisa yokye: «Ba tata na ɓebi na nga, okyemela. Nwaphongo owa nkyemo atokolelekye ango wa ɓanga Abalayama waabaka yo o Mezopotami, sa ɓokyekye zala o Halana, ³ amba ya wo ne yokye: “Mana o mokyisi nwa we, we na ɓonkpe pha we, okyende o mokyisi nwamoeteya nga.” ⁴ Bobele, Abalayama amba ya mana o mokyisi nwa Bakaladi pho ya ikye zala o Halana. Omoo, sima ya iwa sa ango, Nwaphongo aesi ya mumanya o mokyisi nwa Halana. Amunyoɗe o mokyisi moozasi ɓeɗe loloo

eye. ⁵ Nwaphongo taika mophe nono ekpele o mokyisi me, nono nwanana elele wa iteya makolo. Kasi amolakyelaka obokye aamophe mokyisi me, na bo Abalayama tataaka ba na nwanana. ⁶ Emba Nwaphongo amba wo bobo: “Bankoko bée bamozala o mokyisi mosuu, baababuya baombo, emba baabanyokolo mbula mikama mine. ⁷ Kasi mokyisi me nwaababuyaka baombo, naamosambisa, inga, kyewo Nwaphongo. Emba sima me, bamotokolo, emba bamunkyelela o elele me.”

⁸ Amba ya kyela na bée sangola ya ibele. Yango mena waabota yo Izake, Abalayama amba ya mobele waakokya yo nkolo nwambi. Izake amba kyela nde bomo na Yakobo, emba Yakobo amba kyela nde bomo me na bana bée iko mbuka babale baabuwaka bankoko iko mbuka babale ba Isalayele.»

⁹ «Bankoko me baokyelaka Zozefu zuwa, bamba muungya pho bakye ne o Ezipito. Kasi Nwaphongo abaka ne, ¹⁰ Amba motokolo onte ya minyoko miso mamina, amba na mophe bolaa na zebi o boo pha Falo, mokonzi nwa Ezipito, owa mobuyaka moangyesi nwa Ezipito na ingambi se sisu. ¹¹ Nzuka zilo siesi yakyinda Ezipito mobimba na Kanana. Minyoko mabaka miike, emba baango ba banga tebakulaka baa na ntoma ya iza. ¹² Waaoka bée obokye ntoma yabaka o Ezipito, Yakobo amba ya toma baango ba banga mbala eya ntubo omu. ¹³ Mbala eya ibale, Zozefu aesi ya eba banaa nyango, emba Falo amba ya eba mbale eyauta yo. ¹⁴ Bobele, Zozefu amba ya toma obokye bakye kpa ango Yakobo na banaa nyango, bée baso babaka bato

mako sambo na batano. ¹⁵ Bobele Yakobo amba yakye o Ezipito, amba waa omɔ yo na baango ba banga. ¹⁶ Bakyekye na bibembe ba bée o Sikeme, baamba kye bakunda omɔ, o elele eli mɔɔto nwa ombaka Abalayama na baphalanga oka bana ba Hamɔr, ango wa Sikeme.»

¹⁷ «Waaba obokye mbunu eyaikyelaka Nwaphongo Abalayama, ebutoo phenephe na ikokysisama, bankoko ba banga baamba botama, butwaka baikye o Ezipito. ¹⁸ Nɔnɔ waakpa moto mosuu bokonzi o Ezipito, otoikaka eba Zozefu. ¹⁹ Na malondo, mokonzi me anyolelekye bonkpe pha banga: Phowa ya inyokolo baango ba banga yakyekye tee nɔnɔ o ibatoma na bokusi obokye bavakye bana baabote bée baa sika phɔ bawe. ²⁰ Imbele me sabotamaka Mose. Abaka molaa o miyo ma Nwaphongo. Makombe maato, babaka bamokolo o ingambi sa ango ²¹ emba, wakye movaka be, nwana wa Falo wa nwanwasi amba mɔɔngɔ, amba mokolo ndokolo nwana we solongo. ²² Mose aekolaka zebi sisɔ sa bato ba Ezipito, emba abaka na mwiya o maphɔɔ ma wo yo na o bitoma be. ²³ Waakokya yo mbula mako mane, maumunya maamba moyelela obokye akyende oka banaa nyango, bana ba Isalayele. ²⁴ Waakye wene yo mɔnɔmɔ na bée bamunyokolo, amba moambelega, emba phɔ ya ibuya bo nyokosi bée nwebi mɔna, amba boma moto owa Ezipito. ²⁵ Abaka kaumunya obokye banaa nyango bamosɔsɔlo obokye Nwaphongo aababikya na nzela ye Mose, kasi bée tebaikaka sɔsɔlo bomɔ. ²⁶ Bo yana, bamoweni kakande bato babale banwane ebasi ekusi, phɔ ya imeka

ibabongya, amba wo na bee yokye: “Bebi, bee oli inyango, pho ya'ye konwane?” ²⁷ Kasi owabaka kawande nwebi amba uka Mose, amba wo ne yokye: “Oekyesi mokonzi na munanga nwa banga nza? ²⁸ Kolukye imboma bo wabomaka we moto wa Ezipito yana?” ²⁹ Waoka Mose maphoo mamana, amba ya lotta, amba kye mibomba o mokyisi nwa Madiani. Amba kye bota omoo bana ba bampele babale.»

³⁰ «Sima ya mbula mako mane, anzelu amba motokolele o bokye pha ngomba ya Sinayi, onte ya ingyengu sa nyenya. ³¹ Mose akamwaka na lowoo lawenekye yo. Waluka yo isusana pho ya ikyeka, nyesi nwa Nkolo nwamba okana: ³² “Nali Nwaphongo wa baongo, Nwaphongo wa Abalayama, wa Izake na wa Yakobo”. Na itekyenete, Mose takulaka nyanga na ikyeka. ³³ Bobete, Nkolo amba wo ne yokye: “Manya basapato ba we o makolo, pho elele etemi we eli manyete masantu. ³⁴ Phele, naweni pasi ya bato ba nga o Ezipito, naokyi na nkyime ya be. Nauti o se pho ya ibaikola. Emba unwanwa eye, kyende, nazingye ietoma o Ezipito.”»

³⁵ «Nde ona yo Mose, owa lekye be, obokye: “Oekyesi mokonzi na munanga nza?” Eli nde yo owatomaka Nwaphongo ndokolo mokonzi na mokandosi, na nzela ya anzelu owa motokolelekye o ingyengu sa nweya siilole. ³⁶ Eli yo owabatokoloko o Ezipito na ikyela maphoo ma ikamwa na mayaa o mokyisi nwa Ezipito, o ebale enene eya mangola na o bokye tee mambula mako mane. ³⁷ Ekuli ba nde yo Mose, owawoko na Baisalayete obokye:

“Nwaphongo amotokolo onte ya banaa nyango na b̄e moimosi m̄on̄om̄o booli nga.” ³⁸ Eli yo moto owaa owatemekye onte ya baango ba banga na anzelu owawoko ne o bokye, o ikolo sa ngomba ya Sinai. Eli yo moto owazwaka maloba ma bomoo pho ya ilophe mango. ³⁹ Kasi baango ba banga tebaikaka zinga obokye bamookye. Bamotekye, na maumunya, bakulaka butwa o Ezipito. ⁴⁰ Bamba wo na ná Alona b̄ekye: “Olokyelele banwaphongo baamobaka matambule oboo pha anga. Pho ona Mose owalotokoloko o mokyisi n̄wa Ezipito, toloebe maphoo maamoyelesi.” ⁴¹ Mi nkolo me, bamba ya ema ekyeko ya n̄wana wa ngombe, bamba ya ebonzela bilambo, bamba yaanela na nkyisa ekpele eyakyela b̄e na maboko ma b̄e. ⁴² Pho ya bomoo, Nwaphongo amba bambya o maboko ma batuluku ba ikolo, nde bo wakomama wango o buku pha baimosi obokye: “Bato ba Isalayele, mbula mako mane, o bokye, wambomela manyama, wambonzela mambeka? ⁴³ Wanyanya molaku n̄wa Nwaphongo Moloki na nyaseesi wa Nwaphongo wa b̄e Lefana, bikyeko babina wabikyela pho ya ibikumola. Yango mena namokye evaka itakye koleka Babilone.”»

⁴⁴ «O bokye, baango ba banga babaka na molaku n̄waabaka na mobeta n̄wa sangola: Mose amokyelaka nde bo waawoko Nwaphongo ne. Amokyelaka kokokana na ndengye eya mowenekye yo. ⁴⁵ Waazwa baango ba banga molaku me, bamba munyosa bo wabakambaka Yosuwa o mokyisi n̄waabololoko b̄e mi nkyisi

yawiinyaka Nwaphongo bato o boo pha bε. Molaku ηwa mobeta ηwa sangola me ηwabaka omο nοnο o imbεε saaka Davidi. ⁴⁶ Davidi azwaka ngolu o miyo ma Nwaphongo, amba na onga ne obokye atongele Nwaphongo wa Yakobo na ingambi sa izala. ⁴⁷ Kasi yabaka nde Salomo owamotongyelaka ingambi. ⁴⁸ Kasi Owa ikolo taazale o mangambi maatongama na maboko ma bato. Nde bo wawo moimosi obokye:

⁴⁹ “Ikolo sili eziye ya nga ya bokonzi emba manyete mali ekyitele ya nga ya makolo. Ingambi ye saamuntongyela bεε, kyewo Nkolo, na elele ya nga ya iema yamoba ewa?

⁵⁰ Teli maboko ma nga makyela bikpele biso babina?”»

⁵¹ «Bato ba nzoto nkusi, bate baika bεε beε o ndondo na o matoo, nkolo iso kosemole Bolobo Bosantu; oli nde ya baango ba bεε! ⁵² Moimosi nza ooto wanyokolo baango ba bεε? Baboma na baimolaka phanza iya sa Moto owa bosembo, nde yo ooungye bεε na oobomi bεε unwanwa eye. ⁵³ Bεε wazwaka mobeko ηwaeyimolaka baanzelu, emba toika mokyelala!»

Iwa sa Etiēni

⁵⁴ Maphoo me mabaphēkye kabu emba bamba butwa izaa mino na yoo pho ya Etiēni. ⁵⁵ Kasi yo, atondaka na Bolobo, kakyekye nde ikolo. Amba wene nkyemo ya Nwaphongo na Yesu atemi o boloo pha Nwaphongo. ⁵⁶ Yokye: «Kyeka, nawene ikolo siingo na Nwana wa moto atemi o boloo pha Nwaphongo.» ⁵⁷ Bamba ya lika nyangye na bokusi, baundi matoo. Bobeε, bεε

baso, bamba ya mivaka mi yo, ⁵⁸ baesi ya kye ne i mbale ya mokyisi, babuto imumaa mabanga obokye awe. Manzoka baikaka bitobu ba bée oka ma munzenga monomō nkombo ye Saolo. ⁵⁹ Nzuka waaba bée bamuma mabanga pho ya imoboma, Etieni amba ya bondede bobo: «Nkolo Yesu, yamba molimo nwa nga!» ⁶⁰ Bobele, amba ya kusama na mabongo, amba lika nwangye na bokusi yokye: «Nkolo, sakyeka isumu sa bée sisi.» Emba na maloba mamana, nono waasengo yo.

8

¹ Saolo abaka mi baanolaka obokye babome Etieni.

Saolo kanyoko ingomba

O mokolo me, minyoko mikusi miayeelaka bato ba ingomba sa Yerusaleme. Manya batoma, bato baso banyangwaka o nkyisi ya Yuda na Samaliya. ² Bato ba mandondo malaa bamba kunda Etieni, bamba na mokyelala eyakolo ngonde. ³ Kasi pho ya Saolo, iyo anyangolaka ingomba, anyoko o mangambi ikye miakya babasi na bampele, kabavakye o boloko. ⁴ Bato baso banyangwaka, bakyekye miimola Simo Elaa o bilele biso.

Simo Elaa ya Nwaphongo ekomi o Samaliya

⁵ Yango mena Filipe, owakyekye o mokyisi munene nwa Samaliya, abuto iimola simo ya Klisto omō. ⁶ Bato baso na munoko monomō bamiamyaka o mapho ma Filipi, pho baokaka sango ya bilekyesako babaka yo kakyele emba

babawenekye. ⁷ Pho malobɔ mabe maikye mabaka matokolo onte ya bato banyolelekye mango, malikye nyangye na bokusi, emba bituku biikye na bato ba bileme babikaka. ⁸ Nkyisa nzikye yabaka o mokyisi me.

⁹ Nzuka moto monomɔ abaka omɔ phanza na nkombo ya Simo owabaka kakyele manganga, abaka kakanwaisa bato ba Samaliya. Amikpaka moto monomɔ oolekyi na ná ngambo, ¹⁰ emba bato basɔ bamiambyaka mi yo, ebe ngyeengye nɔnɔ o baphomba. Babaka bawɔ bekye: «Moto oyo, ali Mwiya nwa Nwaphongo, mɔbanye bée “Mwiya nwa sikyisa.”» ¹¹ Bo bamiambyaka mi yo babona, eli pho wakokoko elinga bowabaka mbalo ye kyibakamwisa. ¹² Kasi waanolela bée Filipe owabaka kabaimole Simo Elaa ya Bokonzi pha Nwaphongo na nkombo ya Yesu Klisto, bazwaka batisimo na babasi na bampele. ¹³ Simo yo mampenza abutwaka ne moanosi, amba ya zwa batisimo, bobele abutwaka na Filipe nde elele yonoyo. Simo akamwaka na boikye oikyeka mayaa maanene na bilekyesako biabaka bikyelame.

¹⁴ Waaoka batoma baabaka o Yelusaleme obokye bato ba Samaliya baanosi maphɔɔ ma Nwaphongo, bamba ya toma Petelo na Yoane omɔ. ¹⁵ Waakoma bée omɔ, Petelo na Yoane bamba bondele pho ya bato ba Samaliya obokye bazwe Bolobɔ Bosantu. ¹⁶ Pho Bolobɔ Bosantu tephataaka utela nɔnɔ monomɔ na be, bataaka zwa naino nde batisimo na nkombo ya Nkolo Yesu. ¹⁷ Bobele, Petelo na Yoane bamba ya butwa ibatandela maboko, emba bato ba Samaliya

bazwaka Bolobɔ Bosantu.

¹⁸ Kasi Simo, waawene yo obokye batoma baambya Bolobɔ Bosantu nde na itanda maboko, amba ya wo yokye kabaphe baphalanga. ¹⁹ Amba wo na bée yokye:

«Onzakyisa na nga mwiya mamuna, pho ya obokye bato baamotandela nga maboko bazwe Bolobɔ Bosantu.» ²⁰ Kasi Petelo amba ya mobuyisa yokye:

«Owee we na baphalanga ba we, pho koumunya obokye okokyi iomba na baphalanga, ikabo siambya Nwaphongo pha!

²¹ Otoozwe nɔnɔ ekpele, ebe iyalo naa ilaka mi lowo lolekane wawa, pho ndondo ya we teli elaa o boo pha Nwaphongo. ²² Bongola motema nwa we ole maumunya ma we maabe, obondele Nkolo, naa akokyi ielimbisa na mango.

²³ Pho nawene obokye oli na zuwa, oombi na ba moombo nwa masumu.» ²⁴ Emba Simo amba buya yokye:

«Bondele Nkolo pho ya nga bée mampenza, pho ya obokye iiwo bée yango sanzelela.»

²⁵ Bobele, waaunva Petelo na Yoane iimola na iwo maphoo ma Nkolo, bamba ya butwa o Yelusaleme. Baimolaka Simo Elaa o nkyisi nzikye yaa Samaliya.

Filipe na moto monomɔ wa Etiopi

²⁶ Mwanze wa Nkolo amba ya wo na Filipe yokye: «Teme, okyende o mbale eya ngyele o nzela ekyeute o Yelusaleme kyekyende o Gaza. Nzela me ealangaa.» ²⁷ Emba sakoko, Filipe amba yakye omɔ. Nzuka moto monomɔ wa Etiopi owamanya bée bompele, mokonzi

munene na mokambi wa ezwele eso ya Kandase, mokonzi owa nwanwasi wa Etiopi, akyekye o Yelusaleme pho ya isambela. ²⁸ Ayakaka ya butwa oka ye, azasi o ikalo se, katangye buku pha moimosi Isaya. ²⁹ Bolobo amba wo na Filipe yokye: «Susinya okye benga ikalo saasina.» ³⁰ Filipe amba ya kyilingana omo, aesi ya oka moto owamanya bée bompele mona katangye buku pha moimosi Isaya, amba wo ne yokye: «Koebe ntina ya mapho matangye we maa-mana?» ³¹ Amba mobuyisa yokye: «Namba eba ndengye'ye, bo sibe na moteye?» Emba amba banga Filipe obokye abaa, azale phenephe ne. ³² Kyeka mapho ma buku mabaka yo katangye: Ndokolo mpate ekyekye na bée pho ya ikye etena nkyingo,

ndokolo nwana wa mpate akangyi munoko o boo pha okoekate nkungye, nde bomo taingole munoko.

³³ Na imiuya se, tebaikaka motenela phakolo bolombe.

Owamoimola mankoko me nza?

Pho bamanye bomo pha o mokyisi.

³⁴ Moto owamanyaka bée bompele, amba wo na Filipe yokye: «Naebondi, onzimole, moimosi kawo babona pho ya nza? Pho ye mampenza ndee pho ya mto mosuu?» ³⁵ Bobele, Filipe amba ya ingola munoko, utama na yaakoma be, amba moimola Simo Elaa ya Yesu. ³⁶ Waaba bée bakye. Bamba kye koma o elele yonyo ya maa, emba moto owamanya bée bompele yokye: «Kyeka maa, kyekatele iye obokye nazwe batisimo?» [

³⁷ Filipe amba ya wo ne yo kye: «Bo koanole

na ndondo ya we eso, okokyi ifatisama.» Amba ya buya yo kye: «Naanole obokye Yesu Klisto ali Nwana wa Nwaphongo.»] ³⁸ Amba ya wo ne obokye ateya ikalo se, Filipe na moto owa manya bée bompele baamba ya uta o maa, emba Filipe amba ya mobatisa. ³⁹ Waabwa bée o maa, Bolobo pha Nkolo phaamba ya manya Filipe, emba moto owa manya bée bompele takulaka mowene, kasi amba kye nde nzela ye na nkyisa. ⁴⁰ Kasi pho ya Filipe, amba kye weneene o Azote, aimolaka Simo Elaa o nkyisi iso yaalekanaka yo nono wakoma yo o Sezare.

9

Mbela ya Saolo

¹ Saolo abaka na maumunya nde ma ikanela na iboma baekosi ba Nkolo, amba kyende ² tuna nganga o munene nkanda pho ya mangambi ma makyita ma Damaseke. Bo akye zwa omo bato baabengye nzela me, ebe babasi ebe bampele abakangye maphanga, aye na bée o Yelusaleme.

³ Waaba yo kakye nzela ye, wakoma yo phenephe na Damaseke, mbala yonoyo, mwenya mouti o ikolo, moesi ya mozinga na sina ilola.

⁴ Aesi ya kaa o se, amba ya oka ηwesi monomo mowo ne obokye: «Saolo, Saolo, pho ya'ye konyokolo?» ⁵ Amba ya tuna yokye: «Iwe nza, Nkolo? Nali Yesu, eli nga okonyokolo we.

⁶ Kasi teme, nyolo o mokyisi muunene, emba bamoewole losengyesi we ikyela.»

⁷ Bebi ne ba imbanga, batemekye, sawo na boba: Baokaka ηwesi, kasi tebaiaka wene

moto. ⁸ Saolo amba ya teme, kasi na bo waba yo na miyo makyekye, takulaka wene na ekpele, bebi ne bamba mophlila mi eboko pho ya imonyosa o Damaseke. ⁹ Akyekyela omoko nkolo iyaato sawene, saza na ekpele na sanywa.

¹⁰ Moekosi monomo na nkombo ya Ananiya abaka o Damaseke. Nkolo amba mobanga o ndoto yokye: «Ananiya!» Ananiya amba mobuyisa yokye: «Nga oyo, Nkolo!» ¹¹ Nkolo amba kula wo yokye: «Wamokyende o ngo ekyebangye bee ngo eya Teme yo, otune o ingambi sa Yuda, moto okobangye bee Saolo wa Talase, ali o mo kabondele. ¹² Auti iwene moto monomo na kombo ya Ananiya anyosi, amotandesi maboko pho ya obokye abutwe ikula wene.» ¹³ Ananiya amba buya yokye: «Nkolo, naokye bato baikye bawo pho ya moto mona na pho ya bofe bolukye yo ikyela baanosi o Yelusaleme. ¹⁴ Emba wawa ali na bokonzi bosoo boomophe banganga banene pho ya ikanga maphanga bato basoo batangye nkombo ya we.» ¹⁵ Kasi Nkolo amba wo ne yokye: «Kyende, pho moto me ali ekyelele ya etoma esi nga pho ya iteya na nkombo ya nga o nkyisi ya bato bate baebe Nwaphongo, oka bakonzi na bato ba Isalayele. ¹⁶ Pho naamoteya nga mampenza bolosi bosoo phaamooka yo pho ya nkombo ya nga.»

¹⁷ Bobele, Ananiya amba ya kyende, aesi yakye nyoko o ingambi me, amotandesi maboko yokye: «Saolo, nwebi na nga, eli Nkolo ookontome — Yesu me owaetokolelekye o nzela eya baka we koye — pho ya obokye okule butwa iwene na obokye otonde na Bolobo Bosantu.» ¹⁸ Mina

wamɔ, bikɔɔ ndokolo bikyete bimotokɔsi o miyo. Bɔfɛle, abuto iwene nɔnɔ waazwa yo batisimo. ¹⁹ Bɔfɛle waza yo, amba kula ya zwa bokusi.

Saolo kateya o Damaseke

Amba ya kyela banaa nkɔlɔ na baekosi babaka o Damaseke. ²⁰ Sa kɔkɔ, abuto ikyemimola o mangambi ma makyita obokye Yesu ali Nwana wa Nwaphongo. ²¹ Bato basɔ baabaka bamookye bakamwaka, bekye: «Eye teli yo owabaka kanyɔkɔlɔ bato babaka batangye nkombo ya Yesu o Yelusaleme? Emba tayakaka wawa na nkoo phɔ ya iya baakya maphanga phɔ akye na bɛe oka banganga banene?» ²² Kasi Saolo anolaka na bokusi nkɔlɔ iso obokye Yesu ali nde owaakolo Masiya. Na waba yo kateya babona, Bayuda babaka o Damaseke tebakulaka zwaka na lowɔ la imobuyisa.

²³ Sima ya nkɔlɔ, Bayuda bamba ya okana obokye bamobome. ²⁴ Saolo amba ya eba ηwango ηwa be. Na moo na mokɔlɔ, babaka bakyengyele bibonga ba mokyisi ηwa bɛe phɔ ya imoboma. ²⁵ Kasi mokɔlɔ mɔnɔmɔ, baekosi bɛe bamba moloya, bamokyesi mieluba, bamba mouya o mbale eyɔkɔ ya ekuka eya zinga mokyisi.

Saolo akomi o Yelusaleme

²⁶ Waakoma yo o Yelusaleme, Saolo alukaka obokye aangane na baekosi baayɔkɔ, kasi basɔ babaka na bɔɔbɔ ne, tebaikaka anola obokye abutoo moekosi wa Yesu phele. ²⁷ Emba Barnabas amba mokpa, amba ya munyɔsa oka batoma, amba na baimola ndengye eya wenekye yo

Nkolo owa mowolekye o nzela, na ndengye eyateyaka yo Simo Elaa na nkombo ya Yesu o Damaseke. ²⁸ Tata wamɔ, Saolo abutwaka na batoma elele yɔnɔyɔ o Yelusaleme, kaimole Simo Elaa na nkombo ya Nkolo na ianola siso. ²⁹ Aba kawɔnɔ na Bayada baamunɔkɔ nwa baela, kaikye miko na be. Kasi bee balukaka nde imoboma. ³⁰ Walooka bebi, bamba kyende ne o Sezare. Emba omɔ, bamba molekyinya o Tarse.

³¹ Emba ingomba saabaka o mokyisi nwa Yuda munso, nwa Galileya na nwa Samaliya babaka bose. Bamilenzaka, batambulaka na boilakye Nkolo, na nzela ya Bolobo Bosantu, babutwaka baikye.

Petelo abikye Ene wa Lide

³² Petelo abaka kakyemikye mi ina nkyisi bobele bobele. Mokolo monomɔ amba ya kyende oka baanosɔ babaka o mokyisi na nkombo ya Lide. ³³ Amba ya kye zwa omɔ moto monomɔ na nkombo ya Ene, alangyi mi ntangye mbula nwanbi, phɔ abaka etuku. ³⁴ Petelo amba ya wo ne yokye: «Ene, Yesu Klisto aebikye. Langwa, obongya ntangye ya we, we mampenza!» Sa kɔkɔ, aesi ya langwa. ³⁵ Waamowene bato, bato basɔ ba Lide na ba mambale ma Salona baanolaka Nkolo.

Iakwa sa Tabita

³⁶ Nwanwasi monomɔ abaka o Yafo, abaka moekosi. Nkombo ye yabaka Tabita, na munokɔ nwa baela «Doloka», kyelimbole obokye Munkyete. Abaka na bitoma bilaa biikye na mosungyi wa bato baakaya. ³⁷ Nzuka mi nkolo

me, aesi ya zwa bolosi, aesi ya waa. Wa unva bée imokunyola, baesi yakye molangya o etee ya ingambi eya ikolo. ³⁸ Oli Lide phenephe na Yafo, baekosi baokaka obokye Petelo abaka omɔ. Emba bamba motomela bato babale phɔ ya ikye mobanga obokye: «Yalobengye mizele.» ³⁹ Petelo amba yakye na bée mizele. Waakoma yo, baesi ya mobaya o etee ya ingambi eya ikolo, emba mazengye masɔ mabaka matemɔ o boo phe malele, mamoteya nkoto na bitobu babaka Doloka kakyele wataaka baa yo na be. ⁴⁰ Petelo amba ya tokolo bato basɔ, amba ya kusama na mabongɔ, amba bondele. Bobele amba ya miekola bili ndemba, amba wɔ yokye: «Tabita, langwa!» Amba ya zibola miyo, wa wene yo Petelo, amba ya mielola, amba ya zala. ⁴¹ Petelo amba ya mophe ebokɔ, amoteye, amba kula ya banga baanosi na mazengye, aesi ya bateya yo mumɔɔ. ⁴² Mokyisi nwa Yafo mobimba nwa okaka lowɔ me, emba bato baikye bamba anola Nkolo. ⁴³ Petelo amba kɔkɔ na nwana boikye o Yafo, oka moto monomɔ na nkombo ya Simo owa baka mokyisi nwa etoma na mangobo ma manyama.

10

Ndoto ya Kolonele o Sezare

¹ O mokyisi nwa Sezare, moto monomɔ abaka omɔ nkombo ye Kolonele, abaka mokonzi nwa batayɔ ya batuluku ba Loma, ekyebangye be: «Batayɔ ya Itali.» ² Moto me abaka moto molaa. Yo na ibota se siso babaka bakumole

Nwaphongo. Abaka kalobo sunga Bayuda baakaya, na ibondele Nwaphongo ntango iso. ³ Mokolo monomo, imbele sa nkakolo, aesi ya wene, nde ya nzanga, o ndoto, mwanze monomo wa Nwaphongo kanyolo oka ye kamobangye yokye: «Kolonel!» ⁴ Kolonela aesi ya molembetela, na bobo, aesi yaanola yokye: «Nkolo, lowo iye? Nwaphongo asepesi na mabondesi ma we na bolaa bookyele we oka babola, emba taambi ebunga. ⁵ Emba unwanwa eye, toma bato o Yafo pho baye na moto monomo na nkombo Simo, owa kula bee phe nkombo ya Petelo. ⁶ Ali mobutu wa Simo mosuu, okokyele etoma ya mangofo ma manyama, okozale o ingambi sili o mokukulu nwa ebale eenene.»

⁷ Waalemō anzelu owautaka imowole, Kolonela amba ya banga bato babale ba ingambi se na tuluku monomo okobondela na okokumole Nwaphongo, uta kalakala o se ya mifeko me. ⁸ Amba ya baimola iso ya moimolaka be, amba ya batoma o Yafo.

Ndoto ya Petelo o Yafo

⁹ Bo yana, mena bato me batakaba o nzela, baesi ya koma phenephe na mokyisi, Petelo aesi ya baa o motondo nwa ingambi nwaalangyema pho ya ibondele. Yabaka phenephe na bunya i moto. ¹⁰ Kasi aesi ya oka nzala, emba alukaka iza. Waba bee bamolambele ya iza. Aesi ya loto ndoto. ¹¹ Aweni ikolo sizibo, eko yonyo ndokolo imputa sinene, basiphisi o matuu maso mane, siute o se. ¹² Emba onte ya sango, yabaka manyama maso ma makolo mane na malande na

ibu, na manyosi ndengye na ndengye. ¹³ Nwesi monomomo moesi ya mowole obokye: «Teme, Petelo! Boma ozee.» ¹⁴ Petelo amba ya buya yokye: «Phe, Nkolo! Pho o bomoo pha nga, naino size ntoma ya ekyila na ya sokoto.» ¹⁵ Amba kula oka nwesi monomomo mowone, pho ya mbala eya ibale obokye: «Ekpele ebuye Nwaphongo elaa, iwe tokokyi iwone obokye eli sokoto!» ¹⁶ Lowone me lakyelama mbala iyato, emba ekone me nono waabutwa yango o ikolo.

¹⁷ Petelo ameka imilimbolela yo mampenza ntina ya ndoto euti yo iloto, sakoka, nde imbelle me, batima ba Kolonele babaka bakyemituna mboka eso wali ingambi sa Simo, baesi ya koma o munoko nwa lopango. ¹⁸ Bamba butwa babangye na bambe na tuna bekye: «Simo Petelo kazale wawa?» ¹⁹ Petelo abaka kataumunya nde ndoto ye, kasi Bolobo amba wone ne yokye: «Kyeka, bato babale baelukye. ²⁰ Uta uwanwa eye, kyende na bee molongo, samakamaka, pho eli nga moto obatomi.» ²¹ Bobele, Petelo amba ya uta ikyebenga bato me. Amba ya wone na bee yokye: «Nga oyo. Eli nga moto okolukye bee. Oesi ya nkyeka pho ya'ye?» ²² Bamba mobuyisa bekye: «Eli mokonzi nwa batuluku, Kolonele, moto monomomo wa bosembo, okoile Nwaphongo, oli na na mobesi molaa onte ya Bayuda baso. Mwanze wa Nwaphongo amoweninya obokye asengyesi ikyela obokye okyende o ingambi se pho aokye maphoo ma we.» ²³ Petelo amba ya banyosa, amba ya bayamba.

Bo yana, amba ya kye na bee molongo na bebi

baayoko ba Yafo. ²⁴ Bunya pha sima, amba ya koma o Sezare. Kolonele, o mbale ye, waba yo kabaziya, abangaka banaa nyango, na bebi ne balobo zingana na ne. ²⁵ Imbele saa koma Petelo, Kolonele amba kye vana ne, emba amba mivaka o makolo me pho ya imokumbela. ²⁶ Petelo amba ya wo ne yokye: «Inwa, pho na nga nali nde moto boli we». Bobele amba ya mophila pho ya imunola.

²⁷ Emba, bibi kawono ne, amba nyolo. Wakye wene yo moluku nwa bato, ²⁸ amba ya wo yokye: «Bo koebe be, eli ekyila pho ya Moyuda angana elele yonyo naa ikumana na mobutu. Kasi oka nga, Nwaphongo kaute insosolisa obokye tewasengyesi iwo obokye moto oyoko ali na sokoto naa tali wa iba ne elele yonyo. ²⁹ Yango mena naesi saika ziko wambangyi we. Kasi unwanwa eye, nazingyi iyeba ntina embangyi na we.» ³⁰ Kolonele amba ya buya yokye: «Lolo wakokyi nkolo iyato, o ngonga eya iyato eya nkokolo, nabaka nabondede o ingambi sa nga. Mbala yonyo, moto monomo alati bitobu bilaa aesi ya teme o boo pha nga ³¹ kawo na nga yokye: “Kolonele, ibondesi sa we basianosi, na bolaa bokyele we bato, Nwaphongo kaboumunya. ³² Emba toma moto monomo o Yafo pho ya ikye banga Simo, owaphe bee nkombo ya Petelo, aye wawa. Ali mobutu o ingambi sa Simo okokyele etoma ya mangobo ma manyama, ingambi se sili o mokukulu nwa ebale eenene.” ³³ Nde o sina imbele, naesi ya toma bakye eluka. Emba obee na banga na lozingo pho ya iyalobenga. Unwanwa eye, kyeka banga baso o boo pha we

pho ya iyoka iso ietomi na Nkolo iya loimola.»

Petelo kawo maphoo oka Kolonele

³⁴ Bobele, Petelo amba ya ingola munoko yokye: «Nde phele, naweni obokye Nwaphongo tali mbale nde na moto monomo. ³⁵ Emba na o mabota maso, moto munsu okomwile na okokyele bosembo, Nwaphongo kamoanole. ³⁶ Simo ye, aetomela bato ba Isalayele: Simo Elaa na bose, na nzela ya Yesu Klisto, iyo oli Nkolo ya bato baso. ³⁷ Bèe koloebe. Lowo laokana o Yuda mobimba, lauta o Galileya, sima ya batisimo eyateyaka Yoane. ³⁸ Yesu me owa botama o Nazarete, bèe koebe ndengye eya mophe Nwaphongo Bolobo na mwiya. Atambulaka mboka eso ikyemikyela bolaa, kakyemibikya bato baso babutwaka baombo ba Zabulu, pho Nwaphongo abaka ne. ³⁹ Emba banga toli manzoka ma etoma ye eso o mokyisi nwa Bayuda na o Yelusaleme. Yo owa boma bèe na imobaka o ekulusu, ⁴⁰ Nwaphongo amoakola mokolo nwa iyato, emba amophe obokye amiweninya, ⁴¹ na bato baso phe, kasi na manzoka matanga Nwaphongo phanza, na banga bazaka na banywaka ne sima ya ikundwa se onte ya bawe. ⁴² O suka, amba lotoma ikyemiimola bato na ibayelega simo obokye: Eli yo owa olo Nwaphongo ndokolo munanga nwa bato bali na bomoo na baawa. ⁴³ Nde pho ye, baimosi baso bawo bobo: Ilimbisa sa masumu sapheme na nzela ya Nkombo ye oka moto muso okomoanole.»

Iya sa Bolobo oka bato bate bali Bayuda

⁴⁴ Petelo ataka ba naino kaimole maphoo, Boloboo Bosantu boesi yauta mi bato baso babaka baokye Iloba. ⁴⁵ Yabaka booboo onte ya baanosi babele, bakyekye na Petelo. Yango mena, unwanwa eye, nono o mabota ma bato bate bali Bayuda, ikabo sa Boloboo Bosantu sa nyangwaka! ⁴⁶ Pho baokaka bato me bawo na noko ya be, bakumbele bonene pha Nwaphongo. Petelo amba kula ya wo yokye: ⁴⁷ «Moto akokyi ikatela ifatisa bato baba na maa, pho na bee bazwe Boloboo Bosantu ndokolo banga?» ⁴⁸ Amba ya ambya mobeko nwa ibabatista na nkombo ya Yesu Klisto. Bobele, bamba ya moonga obokye akule ba na bee banaa nkolo.

11

Simo ya Petelo o Yelusaleme

¹ Batoma na bebi baabaka o Yuda baokaka bawo obokye nkyisi ya bato bate bali Bayuda, baanosi iloba sa Nwaphongo. ² Waya butwa Petelo o Yelusaleme, baabele bee bamba ya ika ziko ne. ³ Bekye: «Okye nyolo o ingambi sa bato bate baika bele be, ozee na bee elele yonoyo!» ⁴ Bobele, Petelo amba kula ya tata simo me tata o etatele, amba ya bawole lowo lonolo na lonolo, yokye: ⁵ «Nabaka o mokyisi nwa Yafu nabondele. Naesi ya wene o ndoto ekpele yonoyo ndokolo imputa sinene, basiphisi o matuu mane, siute o ikolo nono waya sango wali nga. ⁶ Walembetela nga o imputa me, naeai yawene manyama ma makolo mane ma mokyisi, manyama ma mangonda, maalande na ibu na manyosi ma ikolo.

⁷ Naesi ya oka na ηwesi monomomowoo na nga obokye: “Petelo, injwa, boma ozee!” ⁸ Naesi ya wo ngakye: “Phe, Nkolo! Pho bikpele bia ekyila na bia sokoto naino tebinyosi o munoko ηwa nga.” ⁹ Mbala eya ifale, ηwesi ηwamba kula uta o ikolo ηwamba buya obokye: “Ifongye Nwaphongo, we tokokyi ikpa ndokolo ili ya sokoto.” ¹⁰ Lowoo me lalekanaka mbala iyato, emba iso yamba kula butwa o ikolo. ¹¹ Emba sakoko, iwenekeye bampele baato bantomelaka be, bautaka Sezare, baesi ya koma o ingambi saabaka banga. ¹² Bolobo Bosantu aesi ya wo na nga obokye nga sa makamaka, nakye na bee molongo. Nakye na na bebi motoba bakye nzika. Banga baso tomba ya kye nyolo o ingambi sa moto me. ¹³ Moto me amba ya loimola bo wawenekeye yo anzelu o ingambi se atemi kawoo ne obokye: “Toma bato o Yafo, bakye banga Simo, owa kula bee phe nkombo ya Petelo, ¹⁴ owa moewole maphoo mamobikya iwe na ingambi sa we sisoo.” ¹⁵ Watata nga iwoo, Bolobo Bosantu boesi ya bautela nde bo waloutelaka phango o etatele. ¹⁶ Namba ya umunya maphoo ma Nkolo wawoko yo obokye: “Yoane abatisaka na maa, kasi bee wamobatisama na Bolobo Bosantu.” ¹⁷ Bo ikabo me siphemi oka be, Nwaphongo asiphe na banga pho toanola Yesu Klisto. Emba nga nali nza pho ya ikatela Nwaphongo ikyela.» ¹⁸ Waoka bee maphoo mamana, bamba ya ikala bose, babuto ikumbela Nwaphongo, bekye: «Kyeka obokye Nwaphongo aphe na nkyisi iteili ya Bayuda obokye ifongole mandondo pho ya izwa bomoo.»

Etatele ya ingomba sa Antioshe

¹⁹ Bato banyangwaka pho ngongo eyautaka pho Etiyeni, bakyekye nono o Fenisi na o Shipre na o Antioshe. Kasi tebaikaka teya nono moto monomo iloba bo teyabaka nde Bayuda.

²⁰ Nzuka bana onte ya bee babaka bato ba Shipre, na ba Sirene, bautaka o Antioshe, babaka bateya na bee oka Baela, baimole Simo Elaa ya Nkolo Yesu. ²¹ Eboko ya Nkolo ya baka na be, emba motiya nwa bato baanolaka Nkolo nwa butwaka moikye.

²² Simo ya lowo me yamba koma o matoo ma baanosi ba ingomba sabaka o Yelusaleme, emba bamba ya toma Balaba o Antioshe. ²³ Wakye wene yo omo ngolu ya Nwaphongo kyekyele etoma, abaka na nkyisa, emba amba balenza bee baso pho baikale ikyelela Nkolo na ndondo yonyo. ²⁴ Pho yo abaka moto molaa na owa tonda na Bolobo Bosantu na na ianola. Emba moluku nwa bato mwikye nwamba ya miambya oka Nkolo. ²⁵ Bobele, amba yakyende o Tarsis pho ya ikye luka Saolo. ²⁶ Wakye yo mozwa, amba yakye ne o Antioshe. Bamba kyela omo mbula mobimba ikyela etoma elele yonyo na bato ba ingomba. Bateyaka bato baikye somo. Emba yabaka o Antioshe, waatataka bee ifanga baekosi na nkomgo ya baklisto pho ya mbala eya yambo.

²⁷ Mi nkolo me, baimosi bamba ya uta o Yelusaleme, bakye o Antioshe. ²⁸ Monomo na be, na nkombo ya Agabusu, amba ya teme, amba ya imola na mwiya nwa Bolobo Bosantu

obokye zilo sikusi samokyinda mokyisi mo-bimba. Yakyelamaka imbele saabaka Kolode mokonzi. ²⁹ Bobele baekosi bamba yakpa meko obokye bamotaa monomō na monomō kokokana na bozwakye phe, batome pho ya isunga bebi bazale o Yuda. ³⁰ Bamba kyela nde bomō. Bamba tomela bankumu nsindo yazwaka bēe na Balaba na Saolo.

12

Babomi Zake, baakye Petelo

¹ Imbele me sasina, mokonzi Elode abutwaka inyokolo bato bayoko ba ingomba. ² Amba ya boma Zake, njwana nyango na Yoane na mumphata. ³ Wawene yo obokye Bayuda bakumbe na yakyelaka yo, amba kula akya Petelo. (Yabaka i nkolo ya eseleko ya mapa matumbe bēe sa muno moulole mapa.) ⁴ Wamobanga be, amba munyosa o boloko, amombye o maboko ma biboko bine ba batuluku, eboko ya bane bane pho ya imokyengyele. Bazingaka ikye moambinya o boo pha bato o sima ya eseleko ya Ilekana. ⁵ Yo Petelo mona, abaka o boloko, kasi ibondela sikusi sa ingomba sabaka oka Nwaphongo imbele siso pho ye.

Bakandosi Petelo

⁶ Waaluka Elode iyambinya Petelo, na mokolo me, Petelo alalaka onte ya batuluku babale, bamokangyi na nyololo ibale, na bakyengyesi babaka batemi o mozibo. ⁷ Emba kyeka anzelu wa Nkolo aesi ya tokolo na mwenya mobuto

ingyengye wamɔ. Aesi ya wanda mobanzi nwa Petelo, aesi ya moumola yokye: «Langwa izele!» Bobele, nyɔlɔlɔ yeesi ya mana o maboko me. ⁸ Mwanze amba ya wɔ ne yokye: «Kanga kamba ya we, lata bikoto ba we.» Amba kyela bomɔ. Amba kula wɔ ne yokye: «Lata munkoto nwa we, ombengye.» ⁹ Petelo aesi ya tokolo, abuto imobenga, saeba obokye ikyilekane ne na anzelu ili ya phele: Awenekye ndokolo kaloto nde ndoto. ¹⁰ Walekana yo ibala sa etatele na sa ibale, bamba ya koma o mozibo nwa ebuni munyolo na bee o mokyisi munene. Ekomba ya mozibo me yaingwaka nde yango mampenza. Bee bamba ya tokolo nono wabenga bee ngoo yonoyo, bobele mina wamɔ, anzelu aesi ya moika.

¹¹ Emba Petelo amba ya mieba, amba wɔ yokye: «Unanwa eye, naebi phele obokye Nkolo atomi anzelu we phɔ ya iyamanya o maboko ma Elode na bofe bosɔ bonzimelakyi Bayuda.» ¹² Waeba yo elele ekomi yo, amba yakye o ingambi sa Maliya, nyango wa Yoane, owaphekye bee na nkombo ya Malako. Omɔ bato baikye baanganaka, babondede. ¹³ Wakomola yo ekomba enene eya lopango, nwanwasi monomɔ wa etoma amba susinya phɔ ya iyokymela, nkombo ye Loda. ¹⁴ Amba ya eba nwesi nwa Petelo. Na nkyisa, taikaka zibola ekomba. Amba butwa na mbangu o motema, amba kye imola obokye Petelo atemi o boo pha mozibo munene. ¹⁵ Bamba ya wɔ ne bekye: «Oyeye!» Kasi yo kaanole nde obokye eli phele. Bamba wɔ bekye: «Wanaka eli anzelu we.» ¹⁶ Mena Petelo

kakomole nde bokomosi. Wamba ya zibola bée ekomba, bamoweni, babuto ikamwa. ¹⁷ Amba ya bazibisa na eboko obokye baikale bose. Amba ya baimola ndengye emotokosi Nkolo o boloko, yokye: «Oimola Zake na bebi lowo me.» Emba amba ya tokolo, aesi yakye o elele esuu.

¹⁸ Waaye bunya, toko ekusi yeesi ya tokolo onte ya batuluku. Bamitunaka bekye: «Petelo akyesi bo?» ¹⁹ Elode amba toma bato bakye mimoluka, imozwa phe. Amba ya tuna bakye ngyesi, amba ya wo obokye bababome. Amba ya mana o Yuda akye o Sezare, amba ikala omo.

Iwa sa Elode

²⁰ Elode abaka na yo na bato ba Tula na Sidona. Bato babana baesi ya kolo, bakye oka ye. Babongye na Balasitusu, moto wa etoma wa etee ya ingambi eya ilala ya mokonzi, obokye bakule butwa na booka, pho nkyisi ya bée izwakye ntoma ya iza ikyeute o mokyisi nwa mokonzi. ²¹ Wakoma mokolo nwa okanaka be, Elode amba ya lata etobu ya bokonzi, aesi ya zala o eziye ye ya bokonzi kabawole maphoo. ²² Bato baesi ya anwana, bekye: «Eye nde njwesi nwa Nwaphongo, teli nwa moto!» ²³ Nde o sina imbele, anzelu wa Nkolo asei ya mowanda pho tapho waphongo nkyemo. Bobele banyanzumbele bamba ya mozaa, nono waa wa yo.

²⁴ Maphoo ma Nwaphongo manyangwaka mboka eso, na baanosi babutwaka baikye.

²⁵ Waunva Balaba na Saolo etoma ya be, bamba

ya butwa o Yelusaleme. Bakyεkyε na Yoane, owaphεkyε bεε nkombo ya Malako.

13

Batomi Balaba na Saolo ikye imola Simo Elaa

¹ O ingomba sa Antioshe, baimosi na bateye babaka omɔ. Balaba, Simeyo okobangye bεε Mwindo, Lukusu wa Sirene, Manaene owakolaka elele yɔnɔyɔ na ηwangyesi Elode, na Saolo.

² Mokolo mɔnɔmɔ ηwa baka bεε babɔndeε Nkolo na imiima ntoma, Bolobo Bosantu amba ya wɔ yokye: «Omanyisa Balaba na Saolo phɔ ya etoma eεbabangyi na nga.» ³ Bobeε, wa miima bεε ntoma na wa bɔndeε bε, bamba ya batandela maboko, nɔnɔ wa bale bεε bakye.

Balaba na Saolo o esanga ya Shipre

⁴ Wa ba bεε o etoma eya baphe Bolobo Bosantu ya ikyenimola Simo Elaa, Balaba na Saolo bamba ya uta o ibongu sa Silisi. Omɔ, bamba ya kpela o masuwa phɔ ya ikyende o Shipre. ⁵ Wakoma bεε o Salamini, bamba ya imola iloba sa Nwaphongo o mangambi ma makyita ma Bayuda. Babaka na nά Yoane phɔ ya ifasunga.

⁶ Wa katisa bεε esanga esɔ nɔnɔ o Pafos, bamba kye zwa moto mɔnɔmɔ, nkombo ye Balayesu, yo moyuda, mokyese ηwa manganga, abaka kamikpe obokye ali moimosi. ⁷ Abaka yo na mwangyesi wa esanga. Nkombo ya mwangyesi me, Selegusu Polo, moto wa malondo. Iyo amba ya toma obokye bamobangyele Balaba na Saolo, phɔ alukaka na bokusi obokye

aokye iloba sa Nwaphongo. ⁸ Kasi nganga Elima (pho nkombo ye kyelimbole babona), taikaka anola yaabaka bée bawo, emba alukaka na obokye nwangyesi yo sa anola. ⁹ Bobele, Saolo, okobangye bée Polo, atondaka na Bolobo Bosantu, amba ya molembetela. ¹⁰ Amba wo ne yokye: «Owatonda na malondo mabe na ná boole, nwana wa Molemba, nwakolo munguna nwa bosembo! Otoeme ikyemiootingyinya manzela ma Nkolo mateme yoo? ¹¹ Emba kyeka inwanwa eye, eboko ya Nkolo ya moewanda: Wamopholo miyo, nono itekye, otokule wene moo.» Mina wamo, lonzumbe na enzombi eesi ya moziba, abuto tibatiba pho ya iluka bato ba imokpa mi eboko. ¹² Bobele wawene mwangyesi lowo loleka, amba butwa ianola, pho mateya ma Nkolo maamokamwisaka na boikyee.

O Antioshe ya Pisidi, Polo awoo

¹³ Polo na bebi ne bamba ya kpela o masuwa o Pafos, bamba ya koma o Peleze o Pamfiliya. Emba Yoane amba kabana na be, yo ibutwa o Yelusaleme ¹⁴ Be, bamba ya mana o Peleze, bamba ya koma o Antioshe o pisidi. Mokolo nwa sabata, bamba ya kye nyolo o ingambi sa makyita, bakye zala. ¹⁵ Waunva bée itanga buku pha Mibeko na pha Baimosi, Bakonzi ba ingambi sa makyita bamba ya toma bato ikye wo na bée bekye: «Bebi ba bampele, na oli na lowo la ibondo bato, owo.» ¹⁶ Polo amba ya teme, amba ya bazibisa na eboko, yokye: «Bato ba Isalayele na ba lote Nwaphongo, okyemela! ¹⁷ Nwaphongo owa bato ba Isalayele owa olo

ba ango ba banga, na bato ba tomba yo imbele sa baka bée o mokyisi nwa Ezipito wa tókolo yo na eboko ye ekusi onte ya be. ¹⁸ Phenephe mbula mako mane, akuyaka na mobesi nwa bée o bokye. ¹⁹ Emba waoto yo mabota sambo o mokyisi nwa Kanana, amba kaba mokyisi nwa bée ilaka ²⁰ phenephe na mbula mikama mine mbuka mako matano. Emba sima me, amba ya ambya bananga nono o imbele saka moimosi Samwele. ²¹ Emba tata wamo, bamba ya onga mokonzi monomo. Nwaphongo amba ya baphe Saolo nwana wa Kyisi, moto wa ibota sa Benzame, pho ya mbula mako mane. ²² Wamole be, amba ya baphe Davidi obokye abe mokonzi nwa be. Pho ye amba na wo yokye: “Nazwe Davidi, nwana wa Yese, moto olongoba o ndondo ya nga, owa mokyela maphoo maso boozingye nga.” ²³ O ibota se, Nwaphongo, bo waikaka yo mbunu, atokolelekye Isalayele Mobikye Yesu. ²⁴ O boo pha iya se, Yoane ateyaka phanza bato baso ba Isalayele batisimo ya ibongola motema. ²⁵ Wakoma Yoane iyunva etoma ye, awoko yokye: “Bee koununya obokye nga nali nza? Sili yo! Kasi kyeka obokye okoye o sima ya nga, sikokyi na iyingola simbi ya bikoto be.”»

²⁶ «Bebibana ba ibota sa Abalayama na baalote Nwaphongo, maphoo ma ibika mama, bamatoma pho ya banga. ²⁷ Pho bato ba Yelusaleme na bakonzi ba be, tebaikyi moeba, na wamoyinga be, bakokyisa maphoo mawoko baimosi, matangye bée nkolo ya sabata iso. ²⁸ Na wabaka bée sazwa ewele ya imoyinga, bamba

onga oka Pilata obokye amobome. ²⁹ Waunva bée ikokya maphoo maso maakoma bée pho ye, bamba ya mumanya o ekulusu, baesi ya mokunda. ³⁰ Kasi Nwaphongo amba ya mokundola onte ya bawe. ³¹ Iyo owatokolelekye nkolo nzikye bato bautaka ne Galileya pho ya ikyende o Yelusaleme. Ujwanwa eye, bée bali manzoka me oka bato. ³² Na banga, toeyimole Simo Elaa eye: Mbunu eyaikyelaka bée baango ba banga, ³³ Nwaphongo aekokye eso pho ya banga, bana ba be, wakundola yo Yesu, bo wakoma bée o zembo sa ibale obokye:

Oli njwana wa nga,
inga, lolu, naeboti.

³⁴ Omokundosi Nwaphongo onte ya bawe,
etakule pholo,

eli nde bo wawoko yo, obokye:

“Namophe mbolo isantu ya Davidi,
maphoo ma phele.”

³⁵ Yango mena, kakule wo o elele eyoko yokye:

“Otole moto mosantu wa we obokye apholo o
ilita.”

³⁶ Pho Davidi, wakyelela yo ibota se o imbele se,
na njwango njwa Nwaphongo, amba wa. Bamba
ya mokunda phenephe na baango, ne apholo.

³⁷ Kasi yo owakundola Nwaphongo onte ya
bawe, taika pholo. ³⁸ Bande, oebe obokye eli pho
ye simo ya ilimbisa masumu yeesi, na ibutwa
bato ba bosembo phate pha ikaka zwa bée na
Mobeko njwa Mose, ³⁹ na nzela ye, moanosi muso
abuto moto wa bosembo. ⁴⁰ Omibanza, obokye
maphoo mawo baimosi mango sa eyelela:

41 “Kyeka, b̄εε basemosi,
okamwe, olemo!
Pho, bo tabaa b̄εε na bomoo, namokyela etoma
yoooyo,
obokye bo baeyimosi yango
otoeyanole!”»

42 Wa itokolo, bamba ya bondele Polo na
Balaba na boikye obokye bakule ya baawole
pho ya lowo me mokolo nwa sabata nwa sima.

43 Wanyangwa bato baso baanganaka, Bayuda
baikye na bato basuu baakumole Nwaphongo,
bamba ya benga Polo na Balaba. Babalenzaka
obokye baphile bophelelu ngolu ya Nwaphongo.

*Polo na Balaba bakye oka bato bate bali
Bayuda*

44 Wakoma sabata, phanephe mokyisi mo-
bimba nwamba yaangana pho ya iyoka maphoo
ma Nkolo. 45 Wa wene Bayuda moluku nwa bato,
baesi ya tnda na zuwa, abuto iikyela maphoo
ma Polo ziko, bamotole. 46 Polo na Balaba,
na mwiya, bamba babuyisela bekye: «Ebakyi
obokye maphoo ma Nwaphongo bata mateya
b̄εε phanza. Kasi pho b̄εε omale, tokoyi na
bomoo pha bobele. Yango mena tokye oka bato
bate bali Bayuda. 47 Pho Nkolo awo na banga
babona:

“Naekyesi ndokolo tala ya
na mabota pho ya ikye na
Simo yanga nono
o mbomela ya mokyisi!”»

48 Waoka baate bali Bayuda babona, na
nkyisa, babuto ikumbela maphoo ma Nkolo,
emba baso baolomoko pho ya bomoo pha bobele

bamba butwa baanosi. ⁴⁹ Maphoo ma Nkolo mamba ya nyangwa o mokyisi munso. ⁵⁰ Kasi Bayuda bamba ya losa babasi ba kaa bakumole Nwaphongo na onte ya bankumu ba mokyisi, balukaka inyokolo Polo na Balaba, emba bamba ya bawiinya o manyete ma be. ⁵¹ Kasi be, bamba ya lasa mobulubutu nwa makolo ma be, bamba yakye o Ikoniumu. ⁵² Kasi baekosi batondaka na nkyisa na ná Bolobo Bosantu.

14

Polo na Balaba o Ikoniumu

¹ O Ikoniumu, wakula lekana nde bomo. Polo na Balaba bamba ya kye nyolo o ingambi sa Bayuda sa makyita. Bamba ya wo na ndengye yonyo obokye Bayuda na Baela baikye babutwaka baanosi. ² Kasi Bayuda bayoko bate baikaka anola, bamba losa bapakano obokye babe na maumunya mabe pho ya bebi. ³ Na bo bomo, bakyelaka nkolo nzikye o Ikoniumu. Babaka bawo nde pwapwa pho ya Nkolo na pho ya maphoo ma ngolu ye. Abaphesye mwiya nwa ikyela na maboko ma bee bilembetele na bilekyesako. ⁴ Moluku nwa bato ba mokyisi nwamba kabana. Bana babaka mbale na Bayuda, bayoko mbale na batoma.

⁵ Bapakano na Bayuda na bakonzi ba bee bamba kana inyokolo na iboma batoma na mabanga. ⁶ Waawene bee babona, bamba ya lota mbale ya nkyisi ya Likaoni, Listre na Derbe, na o nkyisi ili pheneshe na yango. ⁷ Omo, babuto nde iimola Simo Elaa.

Polo na Balaba o Listre

⁸ O Listre, moto monomō munene abaka omō, taikaka ba kateme. Makolo me manyiba uta o ibu sa nyango, taikaka na ba katambule. ⁹ Amba oka Polo kawō. Polo amba ya molembetela, aesi ya wene obokye ali na ianola pho ya ibika, ¹⁰ Amba ya wō na bokusi yokye: «Teme na makolo ma we!» Emba amba ya ngbengō, abuto itambula.

¹¹ Waayawene moluku nwa bato lowo lokyesi Polo, bamba ya anwana na munoko nwa be, bekye: «Ba Nwaphongo bamibuye bato, bauti o ikolo, baesi oka banga!» ¹² Babangaka Balaba «Zeyusu», emba Polo «Ermesi», pho ya baka yo owa kpaka maloba. ¹³ Nganga wa Nwaphongo Zeyusu o nze ya ifala, amba yaa na balo ba mangombe na biboko ba bokonzi o nzifo ya inyolo o mokyisi. Yo na moluku nwa bato bamba okana obokye babakabele ikabo.

¹⁴ Waaoka batoma Balaba na Polo lowo me, bamba kakola bitobu ba be, bamba ya ngbengō bili moluku nwa bato na iyanwana ¹⁵ bekye: «Bato, pho ya'ye kokyele maphoo mamana? Na banga toli nde bato boli bee! Simo Elaa ekyeyimole banga, eli nde obokye ole maphoo maabe obutwele Nwaphongo oli na bomoo, owakyela ikolo na munse, ebale eenene na iso ili omō. ¹⁶ Wa phanza, alekye mabota maso mabengye manzela ma bee mampenza. ¹⁷ Nzuka amiweninyaka na maphoo malaa maakyele yo mama. Kasi taika le ifaweninya maphoo malaa, pho kabatomele uta o ikolo mambula na bipha

bilaa, kabatonza na ntoma katonza na mandondo ma bée na nkyisa.» ¹⁸ Maphoo me temakokaka izibisa moluku nwa bato izele, pho ya obokye bée sabaambisa mambeka.

¹⁹ Bobele, o Antioshe na o Ikoniumu, wamba ya tokolo Bayuda baya losa moluku na bato. Baesi ya ma Polo mabanga, bamba ya tokolo ne o imbale ya mokyisi, baumunyaka obokye awe. ²⁰ Kasi, wangana baekosi wali yo, amba ya inwa bobele amba ya nyolo o mokyisi. Bo yana, yo na Balaba bamba ya kye o Derbe.

Polo na Balaba babuto o Antioshe ya Siri

²¹ Sima ya iyimola Simo Elaa o mokyisi me na izwa baekosi baikye omoo, bamba kula ya kyende o Listre, o Ikoniumu na o Antioshe. ²² Bakyekye kuya mandondo ma baekosi na ibalenza obokye balendendale o ianola, bekye: «Tosengyesi ilekana na minyoko miikye, pho ya inyolo o Bokonzi pha Nwaphongo.» ²³ O ingomba sonoso na sonoso, babaolelekye bankumu, bamba bondele, bamba na miima ntoma pho ya ifaambya oka Nkolo owa anola be.

²⁴ Emba wakatisa bée Pisidi, bamba ya kye o Pamfli. ²⁵ Wateya bée maphoo ma Nwaphongo o Pergé, emba bamba ya kyende o Atali. ²⁶ Omoo, bamba ya kpela o masuwa, babuto o Antioshe, wautaka be, elele eya bambyaka bée o ngolu ya Nwaphongo pho ya etoma ekyeute bée ikyela.

²⁷ Wakoma be, baesi ya angyinya Ingomba, bamba baimola maso makyela Nwaphongo na be, na ndengye eyaingolaka yo mozifo nwa

ianola pho ya bapakano. ²⁸ Emba, bamba ya koko omo bee na baekosi.

15

Toko o Antioshe pho ya lowo la ibele

¹ Bobele, bato bayoko bamba uta o Yuda, bee balukaka iteya bebi boho: «Be boto mibesi bokowo mobeko nwa Mose, bee tokokyi ibika.»

² Toko yamba toko, emba miko makusi mamba ba onte ya Polo na Balaba na bato me. Bamba ya sukya obokye Polo, Balaba na bato basu bakye o Yelusaleme, bakye zwana na batoma na bakumu pho ya toko me. Tebaikaka banolela, baesi ya phalatana na na bokusi pho ya lowo me. Na bomo, baesi ya toma Polo, Balaba na bato bayoko ba Antioshe obokye bakyende o Yelusaleme oka batoma na bankumu, bawo lowo me.

³ Ingomba basungaka pho ya imbanga me. Bobele, baesi ya katisa Fenikisi na Samaliya, bakye mimola o waanola bato baatebali Bayuda Yesu. Simo me ya phekye nde bee baso nkyisa na boikye. ⁴ Wakoma bee o Yelusaleme, ingomba baakumbelaka, ebe na batoma na bakumu, baaimolaka iso yaakyelaka Nwaphongo na nzela ya be.

⁵ Baanosi baayoko ba mbale ya Bafalisayi, baesi ya teme, bekye: «Esen-gyesi obokye babele baanosi baatebali Bayuda, babatome na bokusi ikokya mobeko nwa Mose.»

⁶ Batoma na bakumu baesi ya angana pho ya ekola lowo me. ⁷ Baphalatanaka na boikye. Sima, Petelo aesi ya teme, yokye: «Bande, koebe obokye Nwaphongo anzolo onte ya bee obokye

naimole Simo Elaa oka bato baatebali Bayuda, pho ba okye, baanole. ⁸ Nwaphongo, okoebe mandondo ma bato, abaphe Bolobo Bosantu bo nwaalophe yo, pho ya iteya obokye baanosi. ⁹ Taika lokyesinya na nwana bokyi bobo na be, Nwaphongo akunyola mandondo ma bee pho bamoanola. ¹⁰ Kasi kolukye itoma baanosi inyanya ephesi ewaa, na bankoko ba banga, na banga toloikiyiki koka ienyanya. Komekye Nwaphongo babona pho ya'ye? ¹¹ Kasi na ngolu ya Nkolo Yesu, banga toanole obokye tobikiyi ndengye yonyo na be.»

¹² Bato baso baesi ya ikala bose, baokyemele Balaba na Polo babaimole bilekyesako na bilembetele biso biakyelaka Nwaphongo na nzela ye o nte ya bato baatebali Bayuda.

¹³ Waunva iwɔ, Zake ne aesi ya wɔ, yokye: «Bande, inzokyemele! ¹⁴ Simo aimosi bo watataka Nwaphongo ikana obokye onte ya bato baatebali Bayuda aolo ibota sonoso siili se.

¹⁵ Maphoo maawo baimosi makoka na lowo me, pho totangye o buku pha Nwaphongo bobo:

¹⁶ Nkolo kawo bobo:

“Sima ya maphoo mamana namokula ya,
Namotonga na ingambi sa Davidi saabukwaka,
nasiinola, naasiteye,

¹⁷ Emba bato bayoko baso bamoluka Nkolo,
ebe na mabota maso mabanga nga obokye mabe
ma nga. Eye booko wo Nkolo.

¹⁸ Aebinyaka maphoo me mamana uta kalakala.”

¹⁹ Zake akuli wo, yokye: Yango mena, nawene obokye tolokoyi ibaphe motema bolosi oka baatebali Bayuda, baanole Nwaphongo. ²⁰ Kasi

tobakomele mokanda obokye toongye na ɔɛ, sa zaa nsoti ikiyambya ɔɛɛ oka manzambe ma bikyeko, sa kyela bondumba, sa zaa manyama maawe na malongo o motema, sa zaa na malongo. ²¹ Pho nɔnɔ wa kalakala, bato bateya mobeko ŋwa Mose o mokyisi mɔnɔmɔ na mɔnɔmɔ, bamotangye na o mangambi ma makyita ma Bayuda nkɔlɔ iso ya Sabata.»

Mokanda mootomi ɔɛɛ oka baanosi baatebali Bayuda

²² Bobele, batoma, bakumu, na ingomba siso baesi ya kana obokye baɔlɔ bato onte ya ɔɛ, babatome o Antioshe ɔɛɛ na Polo na Balaba. Baesi ya ɔlɔ Yuda okobangye ɔɛɛ Balasabas, na Silasi, basɔ babale babaka bato ba kaa onte ya bande na ɔɛ. ²³ Baphisaka mokanda moowɔ bobo: «Bande na ɔɛɛ, batoma na bankumu, babeya bande na ɔɛ, baatebali Bayuda, baazale o nkyisi iye: Antioshe, Siri na Silisi. ²⁴ Tooka obokye bana bato, bawaa baatebaika banga phe nzela, bauta oni, baya bi omɔɔ, baebunzinya na maphɔɔ maawɔ ɔɛ, bakyetitisa mandondo ma ɔɛɛ. ²⁵ Yango mena, tokani banga basɔ obokye toɔlɔ bato emba toetomele ɔɛ. Bamoyaa molongɔ na ɔɛbi na banga, Balaba na Polo. ²⁶ Baambya bomɔ pha ɔɛɛ phɔ ya etoma ya Nkolo wa banga Yesu Klisto. ²⁷ Toetomesi Yuda na Silasi baamoeyimola, ɔɛɛ mampenza, maphɔɔ maakomi banga mamana. ²⁸ Pho, na banga na Bolɔbɔ Bosantu, tokani obokye tolokokyi iephisa ephesi esuu, kasi maphɔɔ masengyesi ɔɛɛ ikiyila mango mama: ²⁹ Sa zaa

nsoti ikyiambya bée oka manzambe ma bikyeko, sa zaa malongo, sa zaa manyama maawe na malongo o motema, sa kyela bondumba. Bo omimanye mi maphoo maso mamana, kokyele bolaa. Oikalaka na bolaa.»

³⁰ Emba bato me baatomaka be, bamba ya kyende, bakye koma o Antioshe. Baesi ya angyinya baanosi baso, babaphe mokanda me. ³¹ Baesi ya tanga mokanda me, bato baso batondaka na nkyisa pho ya maphoo maabalenzaka na bée o mokanda me. ³² Yuda na Silasi, bée mampenza babaka baimosi, balenzaka bebi, babakuyaka na maphoo maikye maawoko be. ³³ Bakutaka koko na be. Waakoma bée wa ibutwa, bebi baesi ya kye baika, bée o kyekye na bolaa. Bamba ya butwa oka baabatomaka. [³⁴ Kasi Silasi akanaka obokye kaikale omoo.]

³⁵ Bobele Polo na Balaba bamba ya ikala o Antioshe. Na bato bayoko baikye, bée baso babaka bateya, baimole Simo Elaa ya Nkolo.

Polo na Balaba bakabwa

³⁶ Sima ya bana nkolo, Polo aesi ya wo na Balaba, yokye: «Tobutwe, tokye kyeka bande na banga o nkyisi iso yaimolaka banga Simo ya Nkolo, tokyekye ndengye eli be.» ³⁷ Balaba abaka na phowa ikyende na Yoane, ookobangye bée Malako. ³⁸ Kasi Polo taikaka zinga obokye akyende be, pho abaikaka o mokyisi na nkombo Pamfili, takulaka bakamba o etoma ya be. ³⁹ Baokaka na bokusi onte ya be, bamba ya kabana. Balaba akpe Malako, abaa o masuwa, akye o Shipre. ⁴⁰ Polo aosi Silasi, waunva

baanosi ifaamba o maboko ma Nwaphongo obokye ababanza na ngolu ye, bamba ya kyende. ⁴¹ Bamba ya katisa Siri na Silisi, balenzaka mangomba obokye baikale na ianola.

16

Timote atambusi na Polo na Silasi nzela yonoyo

¹ Polo aesi ya koma o Derbe, na o Listre. Moanosi monomo abaka omu, nkombo ye Timote, nyango Moyuda, owabutwa Moklisto, kasi ango Moela. ² Bande babaka bazale o Listre na o Ikoniumu, babaka bawo obokye ali moto molaa. ³ Polo abaka na phowa obokye Timote atambulakye ne molongo. Aesi ya mokpa, bamobesi pho Bayuda, baabaka o nkyisi me, bee baso baebaka obokye ango ali Moela. ⁴ O nkyisi iso, yaabaka yo kalekane, baimolaka baanosi mibeko miakpa batoma na bakumu ba Yelusaleme. Baongaka na obokye bakokya mibeko me. ⁵ Mangomba mabutwaka na ianola sikusi, motiya nwa bato nwabaka mobakisame nkolo iso.

Polo aloti ndoto o mokyisi na nkombo Troas

⁶ Bolobo Bosantu abakatelaka obokye sa imola Simo ya Nwaphongo o nkyisi ya Azi. Yango mena aesi ya katisa o nkyisi iye: Friji na Galati. ⁷ Wakomaka phenephe na Misi, alukaka ikyende o Bitini. Kasi Bolobo pha Yesu tephawaikaka babenisa ikyende omu. ⁸ Bobele, aesi ya katisa Misi, akye o ibongu siibangye bee Troas. ⁹ Wa mokolo, Polo aesi ya loto ndoto aweni moto monomo wa Makedoniya atemi, kamobondede,

yokye: «Lekana o Makedoniya, oya losunga!»
¹⁰ Sima ya ndoto me ya Polo, sa koko, banga toesi ya luka nzela ya ikyende o Makedoniya, pho toebaka obokye Nwaphongo kalobangye ikye imola Simo Elaa oka bato ba mokyisi me.

O mokyisi na nkombo Filipi

¹¹ Tokpe masuwa o Troas, tokye o esanga na nkombo Samotras, bo yana toleka o Neapolis.
¹² Toesi ya mana omu, tokye o Filipi, mokyisi munene nwa Makedoniya, nwazalaka Baloma. Tokyelaka nkolo nzikye o mokyisi me. ¹³ Mokolo nwa Sabata, toesi ya tokolo, toikiyi mokyisi, tokye o mokukulu nwa ebale, tumunyaka obokye tomozwa elele ekyesambe Bayuda omu. Toesi ya zala, toweni na babasi baanganaka wamu.
¹⁴ Monomu na babasi me, nkombo ye Lidi, mokyisi nwe Tiyatire, abaka moungye wa bitobu bilaa ba mangola, abaka nwanwasi okosambe Nwaphongo. Waba banga towu, abaka kalookye. Nkolo aesi ya ingola ndondo ye obokye aanole maphu maawoko Polo. ¹⁵ Baesi ya mobatisa, ebe na ibota se. Bobele, alobangyi oka ye, yokye: Bo koanole phele obokye nali moanosi wa Nkolo, yaka ya kye ba o ingambi sa nga. Alokandindisaka obokye toanole.

O motema nwa boloko o Filipi

¹⁶ Mokolo monomu waba banga tokyende o elele ya ibondele, moombo monomu nwa nwanwasi aesi ya vana na banga: Abaka na bolobo bohe onte ye, phabaka bomotome imola maphu maamoya. Azwelaka bakolo bee baphalanga baikye mi etoma me. ¹⁷ Aesi

ya butwa ilobenga, banga na Polo. Abaka kanwane yokye: «Bato baba bali bato ba Nwaphongo owa ikolo, baeteya nzela eya ibika.»
¹⁸ Akyelaka babona nkolo nzikye. Polo aesi ya wene eempi, amba ya miekpinya, awo na bolobo me, yokye: «Na nkombo ya Yesu Klisto, nawo na we obokye otokolo onte ye!» Mina wawo, bolobo me botokosi onte ya moombo me. ¹⁹ Waawene bakolo ba moombo me obokye tebakokyi ikula zwa baphalanga na nzela ye, baesi ya akya Polo na Silasi, bakye na bee o elele eya zando oboo pha bakonzi. ²⁰ Wakoma bee oboo pha bananga me, bekye: «Bato baba bali Bayuda. Baambya mobulu o mokyisi nwa banga. ²¹ Bateya bonkoko bolokatele mobeko nwa banga obokye banga Baloma, tolokokyi iboanola na ibokyelela.»

²² Eboko ya bato me baesi ya basonga noko. Bananga ba Baloma baesi ya batomisa obokye bamanya Polo na Silasi bitobu, babawande phimbo. ²³ Waunva bee ibawanda phimbo na boikye, abavakyi o boloko, bawo na moto ookokyengele obokye abakyengyele na bolaa. ²⁴ Mokyengyesi me, waoka yo babona, aesi ya banyosa o etee ya boloko eya motema, babanyosekye makolo o motema nwa mabaya manene.

²⁵ Wa molengyela, Polo na Silasi babaka babondele, batube pho ya ikumbela Nwaphongo, bato baayoko ba boloko babaka babakye. ²⁶ Ibalakana bobo, manyete mabuto inyingana na bokusi, manyingyinye na boloko, bikomba biso bizibo, nyololo ya bato baso

ba bɔlɔkɔ yiingo. ²⁷ Mokyengyesi aesi ya umwa, wawene yo obokye bikoma ba bɔlɔkɔ biikasi pha, aesi ya pka mumphata nwe obokye kamibome, phɔ abuyaka obokye bato ba bɔlɔkɔ basɔ baloti. ²⁸ Kasi Polo aesi ya anwana na bokusi, yokye: «Sa mikyela lowɔ! Banga basɔ toli wawa!» ²⁹ Bobele, mokyengyesi aesi ya onga tala, anyosi izele o motema, katekyenele na sina inganga, aesi ya mivaka o makolo ma Polo na Silasi. ³⁰ Aesi ya batokolo o nze, yokye: «Batata, nakyele bo obokye nabikye?» ³¹ Bekye: «Anola Nkolo Yesu, wamobika, na we, na ibota sa we.»

³² Baesi ya moimola Simo ya Nkolo, yo na bato basɔ baabaka o ingambi se. ³³ Na sina imbele me sa mokolo, mokyengyesi aesi ya bakpa oka ye, abakunyosi maphota ma be. Bobele, baesi ya mobatisa yo na ibota se sisɔ. ³⁴ Amba ya nyɔsa Polo na Silasi o ingambi se, abaphe ntoma ya iza. Moto me na ibota se sisɔ batondaka na nkyisa phɔ baanolaka Nwaphongo. ³⁵ Waye bunya, bananga ba Baloma baesi ya toma bato obokye bakye wɔ na mokyengyesi, batokolo bato babana. ³⁶ Mokyengyesi aesi ya imola Polo, yokye: «Bananga batomi bato iya imola obokye baetokolo. Unwanwa ye, emba tokolo, okyende na bolaa.» ³⁷ Kasi Polo aesi ya wɔ na bato me, yokye: «Balowanda phimbo o miyo ma bato basɔ, mena sa taa lotenela bolombe, banga toli bato ba Loma! Balovakyi o Bɔlɔkɔ. Unwanwa ye, bakule luka ilotokolo mi ibombo? Pha! Baya lotokolo bɛe mampenza!»

³⁸ Bato baatomaka bɛe baesi ya kye imola

maphoo me oka bananga ba Baloma. Bananga me bailaka, waoka bee obokye Polo na Sila bali bato ba Loma. ³⁹ Emba bamba ya kye baonga bolimbisi, babatoko o boloko, bamba ya onga na bee obokye bamane o mokyisi me. ⁴⁰ Watoko Polo na Silasi o boloko, aesi ya kyende oka Lidi. Waunva bee ikyeka bande na be, na ibalenza, bamba ya kyende.

17

Polo na Silasi o Tesaloniki

¹ Baesi ya lekana o Afipolis na Apoloni, bakye koma o Tesaloniki waabaka ingambi sa makyita sa Bayuda. ² Polo, bo wamele yo, amba ya nyolo o ingambi sa makyita sa Bayuda, awonoko na bee ba Sabata baato mi makomi ma Nwaphongo. ³ Abalimbolelaka makomi me, abateyaka, yokye: «Esengyesi obokye Masiya awene bolosi, awe, akundwe onte ya bawe.» Abawolekye, yokye: «Yesu okoeyimole nga, eli yo Masiya.» ⁴ Bana onte ya be, baesi ya anola babengyi na Polo na Silasi. Na moluku nwa Baela baabaka basambele Nwaphongo, na babasi baikye ba kaa.

⁵ Kasi Bayuda batondaka na zuwa. Baesi ya kpa bana nzobo baazwaka bee o nzela, bakye angyinya eboko ya bato. Bamba yaambya mobulu onte ya mokyisi. Baesi ya kyende o ingambi sa Yasona, ikye luka Polo na Silasi obokye bakye na bee o boo pha bato baso ba Tesaloniki. ⁶ Waba bee sa bazwa, baesi yaakya Yasona na bebi bayoko, bakye na bee o boo pha

bananga ba mokyisi, baanwanaka, bekye: «Bato baba babunzinye maumunya ma munse munso, unwanwa ye baesi ya koma wawa! ⁷ Yasona ababuye oka ye! Bato me baso bato mibeko ma Moangyesi Kaisala, awo obokye mokonzi mosuu ali, nkomo ye Yesu.» ⁸ Maphoo mamana maesi ya phe bato baso na bananga ba mokyisi yoo. ⁹ Yasona na bebi me bayoko baesi ya tukya baphalanga oka bananga ba mokyisi, bamba ya bale, bakye.

Polo na Silasi o Bere

¹⁰ Waamokolo bande baesi ya toma Polo na Silasi o Bere. Waakoma bee omoo, baesi ya kye nyolo o ingambi sa makyita sa Bayuda. ¹¹ Bayuda me babaka bato balaa ileka baa Tesaloniki. Baesi ya anola Simo ya Nwaphongo na motema molaa. Babaka baekole makomi nkolo iso, obokye baebe maphoo maabaka Polo kawo mali phele. ¹² Bato baikye onte ya bee bamba ya anola, onte ya Baela, bato baikye ba kaa, babasi na bampele, bamba ya anola me. ¹³ Kasi waoka Bayuda ba Tesaloniki obokye Polo akye imola Simo ya Nwaphongo o Bere, bamba ya kyende omoo, bakye losa moluku nwa bato na ibabunzinye maumunya. ¹⁴ Sakoko, bande baesi ya loya Polo mopha nwa maa manene, Silasi na Timote baikalaka o Bere. ¹⁵ Baakye kye na Polo, bamba kye moika nono o Atene. Emba waya butwa bee o Bere, Polo amba ya longolo Silasi na Timote obokye bamobengye izele.

Polo o Atene

16 Waaba Polo kaziya Silasi na Timote o Atene, aokaka bolosi o ndondo ye na boikye iwene ndengye eyatonda mokyisi me na manzambe ma bikyeko. 17 Ateyaka o Ingambi sa makyita, yo na Bayuda, na na bato baatebali Bayuda, baasambe Nwaphongo. Na o zando, ateyaka nkolo iso bato baavanaka ne wamo. 18 Bateye ba Epikirie na ba Stoisie bawonoko ne. Bana bekye: «Nyaewo oyo kalukye wo bo?» Bayoko, waoka bee Polo kaimole Simo ya Yesu, na maphoo ma ikundwa sa bawe, bekye: «Kolo kaloimole manzambe masuu.» 19 Baesi ya mokpa, bakye ne o bo pha bananga baangane o ngomba ya Aaropaje, bawo ne, bekye: «Mateya me manyakune maateya we mali iye? Banga tozingye imaeba, 20 pho matoo ma banga maokyi maphoo ma inganga, tolukye eeba maphoo me malukye iwo bo.» 21 Na bomo bato baso ba Atene, na babutu baya onte ya be, etoma ya bee yabutwaka nde iwoko na iokaka maphoo manyakune.

22 Polo aesi ya teme o ntante ya bananga, yokye: «Be bato ba Atene, nawo na bee obokye oli phele baakolo basambesi. 23 Pho, wabe nga nalekane o mokyisi nwa be, naweni bikyeko biisambele be, naweni na mesa elele yonyo ekyeambya bee mandaa, bakoma o ikolo bofo: "Oka nzambe otoebane." Iyo okosambele bee sa moeba, eli yo okoeyimole nga. 24 Nwaphongo owakyela mokyisi na iso ili omo, ali Nkolo ya ikolo na ya munse, taazale o batempelo, baatonga bato. 25 Tasengyesi na obokye bato

bamophe ebe na ekpele iye, pho eli yo okophe bato baso bomoo na mpema ná mbolo iso. ²⁶ Uta na moto monomo, akyela mabota maso, obokye bazale o munse munso. Abamekyela imbele sa elanga na sa mampela, na mandelo ma makyito maasengyesi bee izala. ²⁷ Akyela babona pho bato bamolukye, na bo bazwe kamba pho ya imoluka, naa bakokyi imozwa. O solongo, Nwaphongo tali itakye na banga baso.

²⁸ Pho “eli yo moto okolophe bomoo, na bokusi pha ikye mitambula. Toli o munse mumu nde pho ye.” Na bakombi ba bee baayoko, bekye:

“Na banga, toli bana bee me.”

²⁹ Bo oli banga bana be, tolokokyi umunya obokye Nwaphongo akokaa na bikyeko ba itela, ebe ba ebuni ya motiya, ebe ba ibanga, mbolo yaakyelama na maumunya ma moto.

³⁰ Nwaphongo taakule benga imbele saate-saikaka moeba bato. Kasi unwanwa eye kaimole bato baso, o bilele biso, obokye babongole ntema ya be. ³¹ Pho ameka mokolo monomo nwamotenela yo munse munso phaakolo bolombe, na nzela ya moto owa somya yo. Ateya bato baso, bo wakundola yo moto me onte ya bawe obokye eli phela.»

³² Waoka bee Polo kawo na ikundwa sa bawe, bana bamoekyekye, bayoko bekye: «Tomokula eyoka kowo lowoo lalona mokolo mosuu.»

³³ Bobele, Polo aesi ya mana onte ya be, akye.

³⁴ Bana bamobengaka, bamba ya anola, onte ya be, yabaka Denisi, monomo na bananga

baangane o ngomba ya Aeropaje, na ηwanwasi monomō na nkombo Damaris, na bato basuu me.

18

Polo na Silasi o Koliti

¹ Sima ya maphoo mamana, Polo aesi ya mana o Atene, akye o Koliti. ² Omō, akye vana na Moyuda monomō, nkombo ye Akilas, mokyisi nwe Pontis. Iyo na ηwanwasi we, Prisile, auta o Itali, pho moangyesi Klode atomaka obokye Bayuda baso hamane o Loma. Polo aesi ya kye mibanza na be. ³ Bowabaka yo kakyele etoma ndengye yonyo na be, amba ya kye zala oka, babuto ikyela etoma elele yonyo. Etoma ya bee yabaka ya ikyele ndalaku. ⁴ Nkolo iso ya Sabata, Polo abaka kateya Bayuda na Baela o ingambi sa makyita. Alukaka obokye baso baanole. ⁵ Wauta Silasi na Timote o Makedoniya, baesi, Polo amiambyaka imbele siso iimolaka Simo ya Nwaphongo. Ateyaka Bayuda obokye Yesu ali Masiya. ⁶ Kasi Bayuda, tebaikaka moanola, hamotolaka. Bobele, aesi ya balasisa mobulubutu nwa bitobu be, yokye: «Bo bee obungyi, tekuli ba lowo la nga, malongo ma bee mali o moto nwa be! Uηwanwa ye, namokyende oka bato baatebali Bayuda.» ⁷ Aesi ya mana wamo, akye oka moto monomō owabaka kasambele Nwaphongo, nkombo ye Tito Yusutu. Ingambi sa moto me sabaka phenephe na ingambi sa makyita. ⁸ Krispus, mokonzi nwa ingambi sa makyita, aesi ya anola Nkolo, yo na ibota se siso.

Bakoliti baikye baokaka Polo, baesi ya anola me, ababatise.

⁹ Waa mokolo, Nkolo aesi ya wo na Polo o ndoto, yokye: «Sa ila, saikala bose, woko nde bowo, ¹⁰ pho, inga, nali na we elele yonyo. Moto etaeyakya obokye aekyele bofe, pho bato baikye o mokyisi mumu bali ba nga.» ¹¹ Polo akyelaka o Koliti mbula yonyo na makombe motoba iimola bato maloba ma Nwaphongo.

¹² Wa imbele sabaka Galion moangyesi wa nkyisi ya Akaye, Bayuda baesi ya wangyela Polo na bofe. Bakye ne o boo pha bato baasambisa mapho. ¹³ Bekye: «Moto oyo katomisa bato obokye basambele Nwaphongo na ndengye etebenele mobeko.»

¹⁴ Waluka Polo obokye kawo, Galion aesi ya wo na Bayuda, yokye: «Bo ebakyi obokye abomi moto, naa akyesi lowo lonolo loolekyi bofe, nde naanolakyi iphunda sa be, oo Bayuda, ndeobakyi na elongyi. ¹⁵ Kasi toko ya be oli yango nde pho ya ianola, pho ya ma nkombo na mibeko ma be mampenza, mena ekyekyi be! Nga sikokyi iba munanga i mapho ma ndengye mena!» ¹⁶ Amba ya bawiinya o elele ekyeambe be mapho. ¹⁷ Bobele, baso baesi ya akya Sositene, mokonzi nwa ingami sa makyita sa Bayuda, babuto imowanda o boo pha elele ekyeambe mapho. Kasi Galion akyekaka nde babona.

Polo abuto o Antioshe

¹⁸ Polo akulaka koko o Koliti na boikye. Bobele, aikyi ika bebi, abaa o masuwa, akye o Siri, yo

na Prisile na Akilas. Oboo pha iba o masuwa, amikololaka moto o Sasele, pho aunvaka nkolo yaalakyelaka yo Nwaphongo. ¹⁹ Baesi ya koma o Efese, Polo aikaka Prisile na Akilas omɔ. Aesi ya kye nyolo o ingambi sa makyita sa Bayuda, kaikye ziiko omɔ na Bayuda. ²⁰ Baongaka ne obokye akoko omɔ, kasi yo taikaka anola. ²¹ Aikiyi baika, yokye: «Bo Nwaphongo azingyi, namokula ya oka be.» Aesi ya ba o masuwa o Efese, akye.

²² Wakoma yo o Sezare, aesi ya uta, akye o Yelusaleme pho ya ibeya bebi ba ingomba. Bobele, amba ya kyende o Antioshe. ²³ Akyelaka banaa nkolo omɔ. Amba kula ya kyende, aakasi Galati na Friji, alenze ianola sa baekosi baso.

Apolo akye o Efese na o Koliti

²⁴ Moyuda monomɔ, nkombo ye Apolo, mokyisi nwe Alegizandri, akomaka o Efese. Abaka moto monomɔ wa yelaa ya iwoo, aebaka makomi ma Nwaphongo na bolaa. ²⁵ Aunva ekola phanza maphoo ma nzela ya Nwaphongo, abaka na phowa ekusi, aimolaka, ateyaka nde maphoo ma Yesu. Kasi yo, aebaka nde ibatisa saka Yoane. ²⁶ Aesi ya tata iwo pwapwa o ingambi sa makyita. Prisile na Akilas, wamooka be, baesi ya mokpa, bakye molimbolela nde maphoo ma nzela ya Nwaphongo. ²⁷ Kasi waba Apolo na phowa ya ikyende o Akaye, bebi baesi ya molenza mi lowoo me. Bakomi mokanda, bamotomesi baanosi ba mokyisi me obokye bamokumbele na bolaa. Waakoma yo omɔ, asungaka bato baanolaka na ngolu ya Nwaphongo, ²⁸ pho, anyetekye phele

Bayuda, o miyo ma bato baso, na maphoo maabawolekye yo. Abateyaka o makomi ma Nwaphongo obokye Yesu ali Masiya.

19

Polo o Efese

¹ Wataaka ba Apolo o Koliti, Polo amba ya lekana o nkyisi ya mambale, akye koma o Efese. Azwe baekosi baayoko omo. ² Aesi ya batuna, yokye: «Waanola Nwaphongo, wazwa Bolobo Bosantu?» Bekye: «Banga toloika na oka bawo obokye Bolobo Bosantu ali.» ³ Polo, yokye: «Emba wazwa ibatishi siwaa?» Bekye: «Ibatishi saaka Yoane.» ⁴ Polo, yokye: «Yoane abaka kabatisha baanolaka ibongola mandondo ma be, ambaka wo na Bayuda, yokye: Baanole owamoya o sima ye, kyelukye iwo obokye Yesu.»

⁵ Waoka bee babona, baesi ya batisama na nkombo ya Nkolo Yesu. ⁶ Polo amba ya batandela maboko, baesi ya zwa Bolobo Bosantu, babuto iwo noko nsuu, na imola Simo ya Nwaphongo. ⁷ Bato me babaka baso phenephe iko mbuka ibale.

⁸ Bobele, Polo amba ya kyende o ingambi sa makyita sa Bayuda, abaimolaka pwapwa Simo ya Nwaphongo. Balukaka obokye bato baamookye baanole maphoo ma bokonzi pha Nwaphongo. Akyelaka bomo makombe maato. ⁹ Kasi bayoko bakyelaka moto bokusi, tebaikaka baanola, batiyolaka nzela ya Nwaphongo oboo pha bato baso. Bobele, Polo aesi ya baika, akpe baekosi, akye na be, abateyaka nkolo iso o

Ingambi sa kalasi ya Tiranus. ¹⁰ Akokoko omo mambula mabale, emba na bomo, bato baso baazalaka o Azi, Bayuda, na baatebali Bayuda, bamba ya oka Simo ya Nwaphongo.

Bana ba Sekewa

¹¹ Nwaphongo akyelaka bilekyesako ba ikamwa na nzela ya Polo. ¹² Yango mena, bato baayoko baphilelaka bato ba malosi, bitobu, na bitato baakumaka nzoto ya Polo. Malosi ma bato me mamanaka, na malobo mabe matokoloko o nte ya be. ¹³ Bana Bayuda baabaka bakye mitambula pho ya iwinya malobo mabe onte ya bato ba malosi, babaka batangye na nkomo ya Nkolo Yesu pho ya itokolo malobo me. Babaka bawo, bekye: «Na nkombo ya Yesu, okoteya Polo, nawo na be, malobo mabe, obokye otokolo!» ¹⁴ Bato baabaka bakyele babona, yabaka bana ba bampele sambo ba nganga munene, Moyuda, nkombo ye Sekewa. ¹⁵ Bolobo bofe bobabuyise obokye: «Nga naebe Yesu, naebe na Polo, kasi be, oli banza?» ¹⁶ Bobele, moto owabaka na bolobo bofe aesi ya mivaka mibe. Anwani na be, abalekaka na mwiya, bae si ya tokolo o ibanda, baloti bee baso malumbu, bazokyi na maphota. ¹⁷ Bato baso ba Efese, Bayuda na baatebali Bayuda, waoka lowo me bailaka, babutwaka ikpa nkombo ya Nkolo Yesu na kaa ikye. ¹⁸ Bato baikye babutwaka baanosi, bayakaka ya yaimola mapho maakyelaka be, bamaimolaka o boo pha bato baso. ¹⁹ Onte ya bato baabaka na meete, baikye bayakaka na nkanda ya meete, baitumbaka o miyo ma bato

baso. Watanga βέε nkanda με, motiya ηwa ye ηwakokanaka na βaphalanga βα bibende nkoto mako matano (50.000). ²⁰ Na βομο, na mwiywa ηwa Nkolo, Simo Elaa yanyangwaka na βοικye.

Toko o Efese

²¹ Sima ya maphoo mamana, Polo aesi ya kana ikatisa Makedoniya na Akaye obokye akyende o Yelusaleme. Yokye: «Bo nakomi omo, esengyesi obokye nakome na o Loma.» ²² Atomaka βebi ne βαβαλε βαamosungye o etoma, Timote na Eraste o Makedoniya, kasi yo akulaka kuta koko o nkyisi ya Azi.

²³ Imbele με, toko iikye yatokoloko pho ya maphoo ma nzela ya Nkolo. ²⁴ Motusi monomo, nkombo ye Demetelius, abaka katule batempelo βα nzambe Artemis na ebende ya motiya. Azwaka βaphalanga o etoma με, aphutaka na bolaa baakyele ne. ²⁵ Aesi ya aangana na ná bato basuu baakyele etoma bo ekyekyele yo. Yokye: «Bande, koebe obokye banga tobikye nde na etoma ekyekyele banga eye. ²⁶ Bo kowene, kombe na kula oka maphoo maakyele Polo, yokye: Manzambe maakyelama na nse ya bato temali manzambe. Abongosi maumunya ma bato baikye. Teli nde wawa na wawa o Efese, kasi phenephe nde o nkyisi ya Azi iso. ²⁷ Lowo με nde looti etoma ya banga, nde lombi na kula buya tempelo ya nzambe munene owa ηwanwasi, Artemis, ekpele pha, nzambe με okosambele bato βα Azi, na bato βα mokyisi munsu, nde takuli βα na kaa!» ²⁸ Waoka bato maphoo mamana, batondaka na

yoɔ, baanwanaka bekye: «Ali nzambe munene, Artemis wa Baefese!»

²⁹ Mokyisi munso moesi ya tonda na toko, bato baso bawelane ikyende o elele ya maano. Baakyaka na bato ba Makedoniya babale baabaka batambule na Polo elele yonoyo o imbanga se, Gayusu na Aristarke. ³⁰ Polo aunvaka mitokolo o bo pha eboko ya bato, kasi baekosi bamokatelaka. ³¹ Bankumu baayoko ba nkyisi ya Azi, baali bikamba ba Polo, bamolongoloko pho ya imobondo obokye yo sa kyende o elele ya maano. ³² O elele eyaanganaka bato, toko yaloboko. Baná baanwane lowo lolo, baayoko baanwane na lowo losuu, baikye onte ya bee tebaikaka eba na ntina eyaanganaka be. ³³ Bayuda Bamba ya lekyinya moto monomo o soo pha eboko me na nkombo Alegizandre. Bato baayoko baabaka wamo bamoimolaka maphoo maalekanaka. Bobele, Alexandre aesi ya tomba eboko o ikolo, alukaka iyambelela Bayuda. ³⁴ Waeba bee nde obokye ali Moyuda, baesi ya anwana, bee baso mbala yonoyo, bekye: «Artemis wa Bafese! Ali nzambe munene!» Baanwanaka babona phenephe mangonga mabale.

³⁵ Emba nkumu monomo wa mokyisi me, amba ya zibisa eboko ya bato, yokye: «Be Baefese, bato baso baebe obokye mokyisi nwa Baefese babanza tempelo ya omunene, Artemis, na ekyeko ye eyauta o ikolo ya kaa o se. ³⁶ Moto takoyi ika ziiko na lowoo me. Na bomoo, uya mo, oumunya o soo pha ikyela lowoo. ³⁷ Oesi na bato baba wawa, kasi tebaikiyo oto tempelo

ya banga, tebaikyi tola na nzambe ya banga.
³⁸ Bo Demetelius na bato bali na lowo na
 moto monomo, elele ekyembe nzwambo eli, na
 bananga bali, bakye songyela! ³⁹ Boli na lowo
 losuu la ituna, toolobongya waangane bato baso
 bo kowo mobeko. ⁴⁰ Mi maphoo maleka lolu,
 iikasi nzwana bokyi bobo, balosongyele obokye
 totombi. Na bomu, otolobe na na elongyi
 yonoyo ya imola bato ntina ya angana sisi.»
⁴¹ Waunva yo iwo babona, aesi ya buya bato,
 bakye mibutwa oka be.

20

Polo o Makedoniya na o Grese.

¹ Waunva toku, Polo amba yaangyinya baanosi,
 abalenze, sima aesi ya baika, akye o Makedoniya.
² Alekanaka o nkyisi me, kakye milenza baanosi
 na mateya maikye. Bobele, aesi ya kyende
 o Grese. ³ Akyelaka omu makombe maato.
 Aunvaka baa o masuwa pho akyende o Siri.
 Waoka yo obokye omu Bayuda bamowangyele,
 bobele, aesi ya kana ibutwa o nzela ya Make-
 doniya. ⁴ Bato bakye kye moika baba: Sopatele,
 nzwana wa Pirus, mokyisi nwe Bere, Aristarke
 na Sekundus, bato ba Tesaloniki, Galion moto
 wa Derbe, Timote, Tishike na Trofime, bato ba
 Azi. ⁵ Moluku me bakye kye o bo, bakye loziya
 o Troas. ⁶ Banga, sima ya eyenga ya umunya
 itokolo sa Bayisalaele o Ezipito, toesi ya baa o
 masuwa o Filipi. Sima ya nkolo itano, tokye
 bazwa o Troas, tokyelaka omu nkolo sambo.

Polo akuli kye o Troas

⁷ Mokolo ηwa pɔsɔ, wa nkɔkolo, toanganaka phɔ ya iza, Polo awɔnɔkɔ na baekosi. Waaba obokye bamokyende boyana, aesi ya teya nɔnɔ waa molengyela. ⁸ Batala babaka baikye o ingambi saanganaka banga o ikolo. ⁹ Munzenga mɔnɔmɔ, nkombo ye Etikos, azalaka o fenetele. Imbele saabaka Polo kateya nde boteye, yo azwaka ebuu na bokusi, mi ena ebu, aesi ya uta o etaze eya iyato, akaa nɔnɔ o se. Bamba ya motomba, awelakyi. ¹⁰ Kasi Polo aesi ya uta, amiinye ooli munzenga me, amokpe o maboko me, yokye: «Be sa lotta, taikiyi wa. Ali mumɔ!» ¹¹ Bobele, akuli baa, ateni mapa, azee. Akulaka teya bobele nɔnɔ wa mumengu. Waunva yo, amba ya kyende. ¹² Babutwaka na munzenga me, abikiyi na ná nzoto nkusi, bo waaka yo. Lowɔɔ me labuyaka bato basɔ na nkyisa boikye.

Polo akye o Milete

¹³ Banga tokyekye o bo obokye tobaa o masuwa maakyekye na banga o Asos, mokyisi ηwakanaka Polo obokye tomokpesa o masuwa, phɔ yo mampenza azingaka itambula nzela me na makolo. ¹⁴ Wakyε lozwa yo o Asos, tomokpese o masuwa, tokye banga basɔ o Mitilene. ¹⁵ Toesi ya mana wamɔ, boyana tokye seme, tokyekane na esanga ya Kio. Mokolo ηwa sima, toesi ya katisa o esanga ya Samos, sima ya mokolo mamuna, tomba ya kye sema o Milete. ¹⁶ Polo taikaka zinga iseme o Efese, phɔ ya obokye yo sa ngɔmbɔnɔ o nkyisi ya Azi. Abaka kawelane obokye, bo walongoɔba, bakome o Yelusaleme o eyenga ya Pantekote.

Polo awo na bankumu ba Efese

¹⁷ Waseme masuwa o Milete, Polo aesi ya longolo bakumu ba Efese obokye baya vana ne omo. ¹⁸ Waya koma bée waali yo, yokye: «Be koebe mofesi nwa nga, nkolo iso yaabaka nga na wawa tata nono mokolo nwakomaka nga o Azi. ¹⁹ Nakyelelaki Nkolo na imiuya siso, na mbembe o matama nawenekye na mpasi pho ya maphoo maabaka Bayuda banvangele. ²⁰ Bo, koebe obokye sikyi ezitela maphoo maakokyi iesunga, naeyimosi maso, naeteye ebe o bo pha bato baso, ebe o mangambi ma be. ²¹ Naimosi Bayuda na baatebali Bayuda obokye babongole mandondo ma be, babutwe bato ba Nwaphongo, baanole Nkolo wa banga, Yesu. ²² Kyeka, unwanwa eye, nakyende o Yelusaleme, o kontome Bolobo Bosantu, siebe maphoo mamunzelela omo. ²³ Naebe nde obokye o mokyisi na mokyisi mookye nga, Bolobo Bosantu kanzimole nde phanza obokye boloko na minyoko kyinziya. ²⁴ Kasi pho ya nga, nawene obokye bomo pha nga teboli na ntina, phowa ya nga eli obokye nakomya imbanga sa nga o suka, naunve etoma empe Nkolo Yesu, Imola Simo Elaa eya ngolu ya Nwaphongo.»

²⁵ «Nalekanaka onte ya baso ikye mimola bokonzi pha Nwaphongo. Kasi unwanwa ye, naebe obokye nono monomo na bée etaakule nvene. ²⁶ Yango mena, naewole lolo obokye: Bo monomo na bée abungyi nzela ya Nwaphongo, tekuli ba lowo la nga, ²⁷ pho sikyi ezita, naeyimosi maphoo maso maabongya Nwaphongo.

²⁸ Nde komifanza bɛɛ mampenza, nde kobanza na baanosi baso. Bolobo Bosantu aekyesi ndokolo bakosi ba mampate. Okambakye ingomba sa Nwaphongo saaikola yo na malongo ma Somi ye mampenza. ²⁹ Naefe, ngakye: O sima ya nga, bo nakye, bato baali ndokolo mangoo maa vale, bamoya onte ya bɛɛ, bamunyangola mampate. ³⁰ Ebe na onte ya bɛɛ, bato bayoko bamobutwa iwo maphoo maa bole, obokye baanosi bababengye. ³¹ Yango mena nde komifanza, umunyaka obokye mambula maato, na moo na mokolo, na na mbembe o matama, sikakye le iyolela monomo na monomo na bɛɛ.»

³² «Uñwanwa eye, naeyikye o maboko ma Nwaphongo. Simo ye ya ngolu yamoefanza. Eli na ikokye sa iyelenza, na sa iephe ilaka saabomba yo pho ya bato baso. ³³ Sikyi mengyela, ebe baphalanga, ebe itela, ebe bitobu ba moto. ³⁴ Koebe bɛɛ mampenza obokye nakyelakye etoma na maboko ma nga mpenza, pho ya izwa isengyesi na nga na yaka febi na nga. ³⁵ O maphoo maso mamana, mena naeteye obokye osengyesi ikyela etoma, pho osungakye bato baakaya. Toumunya maphoo maawoko Nkolo Yesu yo mpenza, obokye: “Nkyisa ya iphe, ilekyi nkyisa ya izwa!”»

³⁶ Waunva Polo iwo babona, amba ya kusama na mabongo, yo na be, babondesi. ³⁷ Bɛɛ baso babutwaka ilela, baakyinyaka na Polo pho ya imophe mboto eya suka. ³⁸ Babaka na ngongo boikye, pho Polo awoko na be, yokye: Etebakule mowene. Bobele, bamba ya kye moika nono o masuwa.

21

Ikyende sa Polo o Yelusaleme

¹ Waamana banga oka be, tokuli ya kpela o masuwa. Toesi ya kyende bobele nono o Kos. Bo yana, toesi ya kye koma o esanga ya Rode, tomani omɔ, tokye o Patara. ² Tozwaka omɔ masuwa maakyende o Fenisi. Toesi ya baa o masuwa me, tokye. ³ Toesi ya koma phenephe na esanga ya Shipre, toesi ya mana o esanga pho ya ikyende mopha nwa Siri emba tomba kye abwa o Tir, pho masuwa mabaka na mbolo ya iyabola omɔ. ⁴ Toesi ya kyela omɔ nkolo sambo pho tozwaka baanosi, na nwiya nwa Bolobo Bosantu, bamba ya wo na Polo obokye yo sakyende o Yelusaleme. ⁵ Wakokya banga nkolo ya iba na be, tomba kula ya banga imbanga sa banga. Waba banga totambule, bato baso bamba ya kye loika o ebonga, na babasi na bana. O ebonga, tomba ya kusama na mabongo o mokululu nwa maa maanene, tomba ya bondele. ⁶ Bobele, tomba ya kabwana. Banga tomba ya baa o masuwa, emba bee bamba ya butwa oka be. ⁷ Kasi pho ya banga, wa uta banga o Tir, wakatisa banga, tomba ya koma o Ptolemais, emba waaunva banga ibeya bebi, tomba ya kyela na bee mokolo monomo.

⁸ Bo yana, toesi ya lekana, tokye koma o Sezare. Omɔ, tokye uta o ingambi sa moteye wa Simo Elaa, nkombo ye Filipe, monomo na bateye, emba tomba zala oka ye. ⁹ Abaka na bana ba babasi bane, bali sa taa eba bampele, babaka baimole maphoo maute oka

Nwaphongo. ¹⁰ Wakyela banga nkolo nzikye omɔ, yamba ya moimosi mɔnɔmɔ wa Yuda na nkombo Agabusu. ¹¹ Waya lokyeka yo, amba ya kpa nkamba ya Polo, amba ya mikanga na yango na mabɔkɔ na makolo yokye: «Kyeka bokowɔ Bolɔbɔ Bosantu. Mokolo nwa mokaba mumu, kyeka bo waamokanga bakonzi ba Bayuda o Yelusaleme na mokaba o mabɔkɔ na o makolo, emba bamba moambya oka baate bali Bayuda.»

¹² Waoka banga babona, banga na bebi ba mokyisi, tomba ya bɔndɔ Polo obokye yo sakula kyende o Yelusaleme. ¹³ Bobele yo, amba lobuyisa yokye: «Bee kolele phɔ ya intena mabale phɔ ya'ye? Nga nali phenephe, teli de phɔ ya inkanga kasi na phɔ ya iwa o Yelusaleme phɔ ya nkombo ya Nkolo Yesu». ¹⁴ Waba yo saanola, toloomba kula mokandindisa. Tomba wɔ nde obokye: «Mokano nwa Nkolo mokyelame!»

¹⁵ O sima ya nkolo me, waunva banga imibongya, tomba yakyende o Yelusaleme.

¹⁶ Baekosi baayokɔ ba Sezare bakyekye loika, bamba kye lolasa o ingambi sa Manasɔnɔ moto wa Shipre, moekosi wa kalakala.

Polo na Zake bazwa o Yelusaleme

¹⁷ Waakoma banga o Yelusaleme, bebi bamba ya lokumbela na nkyisa. ¹⁸ Bo yana, Polo aesi ya kye na banga oka Zake. Bankumu ba ingomba basɔ baanganaka omɔ. ¹⁹ Polo aesi ya babeya, abaimosi lowɔ lonɔlɔ na lonɔlɔ o maphɔɔ masɔ mabakyelelaka Nwaphongo o etoma ye onte ya bato batebali Bayuda.

20 Waoka bankumu maphoo me, bamba kumola Nwaphongo. Emba bamba ya wo na Polo, bexye: «Nwebi, oweni Bayuda nkoto na nkoto, babuto baanosi, baso babengye mibeko na bolaa. 21 Babaimolaka obokye iwe koteya Bayuda baso baali onte ya mabota mayoko obokye bale mobeko nwa Mose, kowo na obokye bee sabele bana ba be, bee sabenga mibeko. 22 Tokyele bo? Tewali ziko, bato bamooka obokye okomi wawa. 23 Na bomo, kyela bo wamoewole banga. Toli wawa na bampele bane baakata seleka. 24 Obakpe, omikunyole na bee elele yonoyo, ombe baphutela maphoo maso. Bakokyi imikolola moto, emba bato baso bamoeba obokye maphoo maokaka bee pho ya we, mali mabole, kasi obokye we kobengye na we bo okoongye Mobeko. 25 Pho ya bapakano babutwa baanosi, tobakomela mokanda pho ya ibaimola bo wakana banga. Tokana obokye: Bee sa zaa manyama mabomesi bee bikyeko, bee sa zaa malongo, bee sa zaa manyama mawe na malongo o motema, bee sakyela bondumba.» 26 Bobele, mokolo nwa sima, Polo amba yakpa bato me, aesi ya tata imikunyola yo na bee molongo, amba ya kyende o Tempelo pho ya iumola mokolo mowaa bo imikunyola siumbo, amoya ambya ikafo pho ya monomo na monomo na be.

Baakye Polo o Tempelo

27 Nkolo sambo ya imikunyola ya lukaka unva, waamowene Bayuda baautaka o Azi o Tempelo. Bamba ya losa moluku moso nono wa moakya

28 Baanwanaka bekye: «Bato ba Isalayele, yaka ya lophe maboko! Omokyekye, moto okonwane na bato ba banga, na Mobeko na ná elele eye na mateya makye yo miteya mboka eso na oka bato baso!» 29 Pho bamowenekye phanza na Tolofime, moto wa Efeze, onte ya mokyisi, emba baumunyaka obokye Polo amunyosaka onte ya Tempelo. 30 Mokyisi mobimba nzwamba ya tombó, emba bato bamba yaa baikye. Bamba ba akya Polo, emba bamba motokolo o Tempelo, nono wakanga bée bikomba ba Tempelo izele. 31 Waba bée balukye imoboma, simo me esiyakoma oka mokonzi nwa batuluku nkoto ba Baloma obokye: Yelusaleme mobimba ali na mobulu. 32 Sakoko, baesi ya anginyina batuluku na bakambi ba be, baesi ya tomisa moluku nwa bato obokye wamowene bée mokambi nwa batuluku na batuluku, bée ele iwanda Polo. 33 Bobele, nkolo ya batuluku amba ya susana phenephe na Polo, amba ya tomisa obokye bamokangye na nyololo ifale. Emba alukaka iyeba obokye ali nza na obokye akyesi ye. 34 Kasi onte ya eboko me ya bato, baanwanaka moto na moto aba na ewole ye. Mokonzi nwa batuluku taikaka oka ekpele pho ya toko. Aesi ya ba toma obokye bakye na Polo o ingambi sa batuluku. 35 Wakoma bée na Polo phenephe na ebaalele ya ingambi me, batuluku bamunyanyaka pho eboko ya bato batondaka na yoo. 36 Na bomo, bato baso bamobengaka, babaka baanwane, bekye: «Bamobome!»

Polo kaambe

³⁷ Imbele salukaka bée inyosa Polo o ingambi sa batuluku, aesi ya wo na mokonzi nwa batuluku, yokye: «Impe nzela, naewole nono lowo lonolo?» Mokonzi nwa batuluku yokye: «Koebe iwō munoko nwa Baela? ³⁸ Emba iwe toli Moezipito owakyelaka toko mi nkolo iye wawa, emba amba loya babomi ba bato nkoto ine o bokye?» ³⁹ Polo, yokye: «Inga nali, Moyuda, mokyisi nwa nga Tarsis o Silisi, nakuli ba na nwana monomo wa mokyisi nwa kaa. Naebondi, impe nzela, nawole bato.» ⁴⁰ Mokonzi nwa batuluku amba ya mophe nzela. Bobele, Polo aesi ya teme o ikolo sa ebalele ya ingambi me, azibise bato na eboko. Waikala bée bose, Polo amba ya wo na ná munoko nwa Bayuda:

22

¹ Bande na nga, na batata, okyemela iili na nga obokye naewole unwanwa eye. ² Waoka bée Polo kabawole na munoko nwa lombo bamba kula ikala phio. Polo yokye: ³ «Inga nali Moyuda, mokyisi nwa nga Tarsis o Silisi, kasi banzokolo wawa o Yelusaleme, naekola maphoo maso ma mibeko ma bankoko oka Gamaliel. Nabaka na nga moto wa phowa o maphoo ma Nwaphongo, bo oli lolu eye. ⁴ Nanyokoloko bato baabaka babengye nzela ya Nkolo, baayoko bawaka. Naakyaka bampele na babasi, nabanyosaka o boloko. ⁵ Nkolo ya banganga na bakumu bakokyi eimola bo nawo bole. Bantomaka na nkanda pho ya bebi Bayuda ba Damaseke. Nakyekye akya baanosi baabaka omo obokye nakye na bée o Yelusaleme, babaphe etumbu.»

Polo kaimole bo wamobanga Nwaphongo

⁶ «Nabaka natambule o nzela, waakoma nga phenephē na Damaseke, ibalakana bobo, phenephē na imbele sa bunya i moto, bongyengyekye bouti o ikolo, boesi ya nzinga.

⁷ Naesi ya kaa o se, namba ya oka ηwesi monomō mowō na nga, obokye: “Saolo, Saolo, konyokolo pho ya'ye?” ⁸ Namba ya tuna ngakye: “Iwe nza, Nkolo?” Nwesi moesi ya buya obokye: “Inga Yesu moto wa Nazarete, okonyokolo we.”

⁹ Baabaka na nga elele yonyo, bawenekye bongyengyekye me, kasi tebaikaka oka ηwesi ηwa nvolekye. ¹⁰ Bobele, namba ya tuna ngakye: “Nkolo, nakyele bo?” Emba Nkolo amba ya mbuyisa yokye: “Inua, kyende o Damaseke, emba omō, bamoeyimola na bolaa etoma eephē be.” ¹¹ Kasi pho bongyengyekye me pha ndandindisaka miyo, sakula wene, nde monomō na babaka na nga ambampila mi eboko obokye nakome o Damaseke.»

¹² «Moto monomō abaka omō, nkombo ye Ananiya. Abaka moto monomō mokumosi ηwa mibeko ma banga. Bayuda baso babaka omō, babaka batate bomoto bolaa phe. ¹³ Bobele, amba yaa oli nga, amba ya wō na nga yokye: “Saolo, nwebi na nga, kula butwa iwene!” Emba nde mina wamō, miyo ma nga mazibo, nakuli butwa iwene. ¹⁴ Amba wō na nga yokye: “Nwaphongo wa baango ba banga abongye obokye oebe phowa ye, owene Bosembo phe na iyoka ηwesi nwe mampenza. ¹⁵ Pho osengyesi iba nzoka ye, o soo pha bato baso. Wamoimola na maso maweni na maokyi we. ¹⁶ Kombe kula

makamaka pho ya'ye? Tokyende! Obatisame, emba obondede na nkombo ya Nkolo pho masumu ma we malibisame.”»

¹⁷ «Waya butwa nga o Yelusaleme, mokolo monomo nabaka o Tempelo, nabondede, namba ya loto ndoto. ¹⁸ Naesi ya wene Nkolo kawo na nga yokye: “Izele, mana o Yelusaleme, sangombono, pho etebaanole simo eyamobaimola we.” ¹⁹ Namba ya buya ngakye: “Nkolo, kasi de nga baebe na bolaa obokye eli nga owabaka kakye o Mangambi ma makyita pho ya ivaka o boloko na ibinda na phimbo bato baeyanole. ²⁰ Na wabomaka de Etiyeni, nzoka ya we, na nga nabaka omo, naanolelaka babomi me emba nabaphilelaka bitobu ba de.” ²¹ Kasi amba wo na nga yokye: “Kyende, amoetoma itakye ombale ya nkyisi ya bapakano!”»

Polo na mokonzi nwa batuluku ba Loma

²² Bayuda baokaka Polo kawo nono o maphoo ndengye mena, bamba ya lika nyangye dekye: «Bamanya moto ndengye eye o mokyisi! Takokyi iba na bomoo!» ²³ Baanwanaka, bamba manya minkoto ma de, bavakye mobulubutu o ikolo. ²⁴ Mokonzi nwa batuluku aesi ya toma obokye banyosa Polo o ingambi sa batuluku, bamowande phimbo, bamobalimisa obokye awo bo kaebe ntina ekyemoanwenele de. ²⁵ Kasi wamokanga de na mokpoo obokye bamowande phimbo, Polo awo na mokambi wa batuluku owabaka wamo, yokye: «Moloma otoiky na de sambisa, oli na makokyi ma imowanda phimbo?» ²⁶ Waoka mokambi

baɓona, akye imola mokonzi nwa batuluku, yokye: «Wamokyela ɓo?» Moto me ali Moloma! ²⁷ Mokonzi nwa ɓa tuluku aesi ya kyende pheneɓhe na Polo, ɓamotuni, yokye: «Inzimole, oli Moloma?» Polo aesi ya anola, yokye: «Eli ɓomɔ.» ²⁸ Mokonzi nwa batuluku yokye: «Inga naphuta ɓaphalanga ɓaikye obokye nabutwe Moloma.» Polo, yokye: «Kasi nga ɓambota Moloma.» ²⁹ Sa kɔkɔ, ɓaalukaka imowanda phimbo obokye awɔ, aesi ya mana pheneɓhe ne, mokonzi nwa batuluku, waeɓa yo obokye Polo ali Moloma, ailaka, phɔ amokangaka na minyɔlɔlɔ.

Polo obo pha ikyita sinene

³⁰ Mokonzi nwa batuluku alukaka obokye aebe solongo, lowɔ ye losongyele Bayuda Polo. Yango mena, ɓoyana, ɓamba ya moingola nyɔlɔlɔ yaamokangaka na ɓe, aesi ya toma ɓakolo ɓa ɓanganga na ɓato ɓa ikyita sinene obokye ɓaangane. ɓobeɓe, ɓamba ya kpa Polo, ɓamotyɓe obo pha ɓe.

23

¹ Polo aesi ya kyeka ɓato ɓa ikyita sinene, yokye: «Bande, nonɔ lɔlɔ eye, naikasi ikyelela Nwaphongo na ndondo yɔnɔyɔ.» ² Nkolo ya ɓanganga, Ananiya, aesi ya tomisa ɓato ɓaafaka pheneɓhe na Polo obokye ɓamowande o munɔkɔ. ³ ɓobeɓe, Polo aesi ya wɔ ne, yokye: «Yamoewanda nde Nwaphongo, ekuka eyainga ɓɛɛ mokobo nwa mpembe! Ozasi wawana obokye ontenele ɓolombe, ɓo kowɔ moɓeko.

Emba kokule ɔto moɓeko, kotomisa ɓato obokye ɓanvande.» ⁴ Baabaka phenephe na Polo, ɓaesi ya wo ne, yokye: «Kotole nkolo ya ɓanganga ɓa Nwaphongo!» ⁵ Polo, yokye: «Bande, sikakyi eɓa obokye ali nkolo ya ɓanganga, pho naebe na ɓolaa obokye ɓakoma o buku pha Nwaphongo, “sa wɔle nkolo ya ibota sa we maphɔɔ maabe!”» ⁶ Polo aɓaka obokye ɓato ɓa ikyita sinene ɓabaka ɓana Basadukai, ɓayɔko ɓafalisayi. Yango mena, aɲwanaka oɓoo pha ɓɛɛ, yokye: «Bande, nga nali Mofalisayi, ɲwana wa ɓafalisayi. Okoanole nga obokye ɓawee ɓamokundwa, yango mena nasambe.» ⁷ Wawo yo ɓabona, ɓafalisayi na Basadukai ɓaphalatanaka, ɓato ɓaanganaka ɓaesi ya mik-abinya na ɓiboko ɓibale. ⁸ Pho Basadukai ɓawo obokye ɓawee etebakule kundwa, ɲwanze tali, ɓolɔɔ tali, kasi ɓaphalisayi ɓaanole obokye iso mina ili. ⁹ Bakulaka aɲwana na ɓokusi, ɓateye ɓa miɓeko ɓayɔko ɓali na ɓafalisayi, ɓaesi ya teme, ɓaphalatanaka na ɓokusi, ɓɛkye: «Banga toloikiyi mozwa na lowo lobe. Yamoba ɓolɔɔ, na ɲwanze awo ne!» ¹⁰ Bakuli phalatana na ɓokusi, mokonzi ɲwa ɓatuluku ailaka obokye ɓamotena Polo bitee bitee. Yango mena, ɓatomaka ɓatuluku obokye ɓaute o elele eyanga ɓato, ɓamanya Polo onte ya ɓɛɛ na ɓokusi, ɓakye ne o ingambi sa ɓtuluku. ¹¹ Wa mokolo ɲwa sima, Nkolo amba ya miweninya na Polo, awo ne, yokye: «Oititala nde ɓabona! Bo uti we iimola Simo ya nga wawa o Yelusaleme, esengyesi obokye okye na imola o Loma.»

Bawangye iboma Polo

¹² Boyana wa mumbengu, Bayuda bamba ya wanga, bakati seleka obokye bamokula zaa, bamokula nywa, elaa phanza babomi Polo.

¹³ Bayuda me baawangaka babaka bato leka mako mane.

¹⁴ Baesi ya kyende oka bakolo ba banganga na oka bankumu, bawo na be, bekye: «Banga tokati seleka obokye tomokula zaa elaa phanza tobomi Polo.

¹⁵ Emba unwanwa eye, be okana na bato ba ikyita sinene, ongye na mokonzi nwa batuluku, obokye baye na Polo obo pha be, ebe ndokolo oli na phowa ya ikula olinya lowo le na bolaa. Banga mampenza, tumbo miwangya obokye tomobome mena yo sa taakoma wawa.»

¹⁶ Nwana wa lele wa nwana nyango na Polo owa nwanwasi, waoka yo ikolo me, aesi ya kyende o ingambi sa batuluku, akye imola Polo mapho me.

¹⁷ Bobele, Polo aesi ya banga monomo na bakambi ba batuluku, awo ne, yokye: «Kyende na munzenga oyo oka mokonzi nwa batuluku, ali na lowo la imoimola.»

¹⁸ Mokambi wa batuluku aesi ya mokpa, akye ne oka mokonzi nwa batuluku, yokye: «Polo, ambangyi, ambondi obokye naeyelele na munzenga oyo, ali na lowo la ewole.»

¹⁹ Mokonzi nwa batukuluu aesi ya kpa munzenga me meeboko, akye ne bi mbale, yokye: «Lowo ye loolukye we inzimola?»

²⁰ Yokye: «Bayuda baoka obokye baongye na we okyende na Polo yana obo pha ikyita sinene, ebe ndokolo bali na phowa ya ikula olinya lowo le na bolaa.

²¹ Kasi iwe, sa anola yaamowo be! Pho bato leka mako mane onte ya be baamibomba

obokye bamoakya. Bakata seleka obokye bamokula zaa, bamokula nywa elaa phanza bamobomi. Unwanwa ye bambo miwangya, baziya nde bowababuyisa we.» ²² Mokonzi me aesi ya wo na munzenga me obokye: We sa kye imola nono moto monomo maphoo maanzimosi we. Emba amba ya mobuya.

Batomi Polo oka Moangyesi Feliks

²³ Bobele, mokonzi nwa batuluku amba ya banga bakambi babale onte ya bakambi, yokye: «Angyinya batuluku mikama mibale, bato mako sambo baatambule na mampunda, na bato mikama mibale baaphile makongo, omibongya pho ya ikyende o Sezare wa ngonga ya ibuwa eya nkoko. ²⁴ Bongya na mampunda ma inyanya Polo obokye omokomya na nzoto ndaa oka Moangyesi Feliks.» ²⁵ Akomaka mokanda yokye: ²⁶ «Inga Klode Lusias, nabeya, Moangyesi Feliks, moto wa kaa. ²⁷ Bayuda baakyaka moto oyo, balukaka imoboma, waoka nga obokye ali Moloma, naesi ya kye na batuluku ba nga, nakye mokandola. ²⁸ Nalukaka eeba naa Bayuda bamosongyele na lowo ye, naesi ya kyende ne obo pha ikyita sinene. ²⁹ Nawenekye obokye bamosongyele pho ya maphoo ma mobeko nwa bee mampenza, kasi taika kyela lowo lonolo lobe la obokye awe, naa bamunyosa o boloko. ³⁰ Waoka nga obokye Bayuda bamowangyele na bofe, yango mena naetomesi yo izele, nawo na bato baamosongyele obokye baya mosongyele obo pha we.» ³¹ Batuluku baesi ya kyela bo waatomaka be, bakpe Polo, bakye ne mokolo

me mamuna nɔnɔ o Antipatris. ³² Boyana, batuluku, baakyekye na makolo, baesi ya butwa o ingambi sa be, baikyi baabaka na mampunda, bakye na Polo. ³³ Wakoma be o Sezare, baakyekye na mampunda baesi ya phe Moangyesi mokanda, baikyi Polo o se ye. ³⁴ Moangyesi amba ya tanga mokanda, atuni Polo naa kaute o mokyisi ye. Waebaka yo obokye kaute o Silisi, ³⁵ awɔ ne, yokye: «Namoetuna mituna bo bato baaesongyele baesi». Amba ya toma bato obokye babanza Polo o ingambi sa Elode.

24

Basongyesi Polo oka Moangyesi

¹ Sima ya nkolo itano, Nganga munene, Ananiya, amba ya kyende o Sezare yo na ndambo ya bankumu, na na moto monomo wa yela ya iwɔ, nkombo ye Tertulus. Baesi ya kye obo pha Moangyesi Feliks obokye basongyele Polo. ² Bamba ya banga Polo. Tertulus atati imosongyela, yokye: «Iwe Moangyesi wa kaa, Feliks, eli phɔ ya we, banga lolɔ toli na nkyisa ya iba bose. Bakyele bitoma bilaa o ibota sa Bayuda sisi phɔ ya boebakye pha we pha maphɔɔ. ³ Toebe na bolaa bo kyele we, phɔ ya iso ikyizwe banga mala na mala bilele biso. ⁴ Kasi sikokyi iwɔ waikye, yango mena, naongye nde obokye, na ngɔngɔ ya we, okute looka njwana bokyi bofo. ⁵ Toweni obokye moto oyo ali phele moto mofo, kaambya toko oka Bayuda baso ba mokyisi munsɔ. Ali mokambi njwa ingomba sa

bato ba Nanasaletε. ⁶ Alukaka na otō Tempelo, emba tomba moakya. Tolukaka imosambisa bo kowō mobeko nwa banga. ⁷ Kasi mokonzi nwa batuluku, Lusias, wa ya yo, aesi ya mōbōlōlō na bokusi o se ya banga. ⁸ Lusias amba ya wō na bato baamosongyele obokye baye obo pha wε. Bo otuni moto mε wε mampenza, wamowεnε obokye maphōō masō maamosongyele na banga mali phεε.» ⁹ Bayuda bamba ya anola, bεkye: Eli nde bomō.

Polo kaambe

¹⁰ Bobεε, Moangyesi Feliks amba ya kyelela Polo ebōkō obokye awō. Polo, yokye: «Naebe obokye mambula maikye oli moteni wa bolombe wa ibota sisi, nali na nkyisa ya aamba obo pha wε. ¹¹ Na wε mampenza, okokyi eeba phεε obokye, o wakomaka nga o Yelusaleme phō ya ibōndεε Nwaphongo, nakyela nde nkōlō iko mbuka bibale bōbεε. ¹² Tebaika nzwa, ebe o Tempelo, ebe o mangambi ma makyita ma Bayuda, ebe o lombo, obokye naphalataane na moto mōnōmō, naa nalosa eboko ya bato. ¹³ Bato baba tebali na ekpele ekyeteya obokye maphōō maansongyele na bεε lōlō mali phεε. ¹⁴ Naanole obo pha wε obokye nakyelele Nwaphongo owakyelelaka bankōkō bā banga, namokyelele na Nzela ya Yesu enyakune ekyewō bεε obokye telongoba. Nakule anola maphōō masō maali o buku pha mibeko na o buku pha baimosi. ¹⁵ Nalemele oka Nwaphongo, na baansongyele balemele bomō mε, obokye bato, na balaa na baabe basō bamokundwa.

¹⁶ Yango mena, nakyele bokusi obokye nabee imbelele siso na maumunya maalongoba obo pha Nwaphongo, na o boo pha bato.»

¹⁷ «Sima ya mambula maikye sa kula koma o Yelusaleme, nakuli yaa obokye nasungye ibota sa banga Bayuda na baphalanga na obokye naamba ndaa oka Nwaphongo. ¹⁸ Mena maphoo manzwaka na bee nakyele o Tempelo, naumvaka imikunyola, bo kowo mobeko. Bato tebaikaka ba baikye, na toko teyaikaka ba. ¹⁹ Kasi Bayuda bayoko ba Azi babaka wamo, eli bee bakokakyi iyansongyela obo pha we, bo babakyi na nga na lowo. ²⁰ Bo tebe bomo, le obokye bato baba bawo, bo banzwa na lowo'ye loobe, wabaka nga obo pha ikyita sinene. ²¹ Nawoko na na bokusi, ngakye: “Naambe lolo ye obo pha we nde pho naanole obokye bawee amokundwa. Siebe lowo losuu loonsongyele na be!”»

²² Feliks, o waebaka yo maphoo ma nzela ya Kolo na bolaa, aesi ya babuyisa, yokye: «Namotena bolombe pha lowo la be, wamoya mokonzi nwa batuluku, Lusias.» ²³ Amba ya wo na mokambi wa batuluku obokye abuya Polo o boloko, amophisa, bo bebi ne baaya mosunga, yo sa bakatela.

Polo obo pha Feliks na Dulusila

²⁴ Sima ya bana nkolo, Feliks amba ya na nwanwasi we Dulusila, ali Moyuda. Aesi ya toma bato obokye baye na Polo, aokye maphoo maawo yo pho ya aanola Yesu Klisto. ²⁵ Feliks, waoka yo Polo kateya bookokyi moto ikumola Nwaphongo na mobesi nwe, bookokyi moto imizila, bo

wamotena Nwaphongo bolombe pha mokyisi mumu, awoko ne kye. Yokye: «Uḡwanwa ye, taa kyende, bo nazwe ngonga, namokula ebanga.»²⁶ Alemelaka na obokye Polo aamophe baphalanga, yango mena babaka kamobangye obokye bavane.

²⁷ Mambula mabale malekana nde babona, sima Porsuis Festus amba ya butwa moangyesi o elele ya Feliks. Feliks aikaka Polo o boloko, pho ya ilekyikyisa Bayuda.

25

Polo akomye lowo le oka Kaisala, Moangyesi munene wa Loma

¹ Sima ya nkolo iyato, wakpa Festus bokonzi, aesi ya uta o Sezare, akye o Yelusaleme. ² Omoo, bakolo ba banganga na bankumu ba Bayuda baesi ya songyela Polo oka ye. ³ Baongaka ne obokye batome bato bakye banga Polo, baye ne o Yelusaleme, bawangyaka obokye amobome o nzela. ⁴ Festus aesi ya babuyisa, yokye: Polo abaka o boloko o Sezare, na nga mampenza nalukye ikula kyende omoo uḡwanwa ye. ⁵ Le obokye: «Bakonzi ba bēe bakye nzika o Sezare, bambe songyela moto me, bo akyela bobē.»

⁶ Festus akyelaka omoo nde nkolo wambe naa iko, amba ya butwa o Sezare. Boyana, aesi ya kye zala o elele ekyeambe bēe maphoo, amba ya toma bato, yokye: Baye na Polo. ⁷ Waya bēe ne, Bayuda baa utaka o Yelusaleme, baesi ya molungya, bamosongyele na maphoo

maikye maikye manene, mawaa bée mampenza tebaikaka koka iteya obokye mali phele.

⁸ Polo aesi ya babuyisa, yokye: «Ebe pho ya mibeko ma Bayuda, ebe pho ya Tempelo, ebe pho ya Kaisala, sikyi kyela lowo lonolo lofe.»

⁹ Festus alukaka obokye Bayuda bamosambe, aesi ya tuna Polo, yokye: «Wamozinga ikyende o Yelusaleme obokye osambe lowo lolo omo o boo pha nga?»

¹⁰ Kasi Polo amba ya buya yokye: «Nali o tilibinale ya Mokonzi, nasengyesi isamba nde omo. Sikyi kyela Bayuda na lowo lonolo loofe, nde bokowene we mampenza babona.

¹¹ Bo nakyesi bofe phele, na bo naani kyela lowo lofe lokokyi obokye nawe, sikokyi ilota iwa. Kasi bo mapho mansongyesi na bée mali ma bole, moto takokyi inzambya o maboko ma fe.

Nazingyi iamba o boo pha mokonzi.» ¹² Bobele, Festus amba ya anola maumunya me, emba amba mobuyisa yokye: «Ozingyi iamba nde oka mokonzi, wamokye o boo pha mokonzi.»

Polo o boo pha Agripa na Belenise

¹³ Bana nkolo balekanaka, mokonzi Agripa na Belenise bamba yaa o Sezare, emba; bamba kye kyeka Festus. ¹⁴ Emba bo waba bée balekyinya nwana imbele, Festus amba ya imola mokonzi lowo la Polo, yokye: «Moto monomo ali wawa, Feliks amoika o boloko. ¹⁵ Waba nga o Yelusaleme, banganga banene na bankumu ba Bayuda bamba ya mosongyela, baongye obokye bamunyete. ¹⁶ Namba babuyisa obokye o mibeko ma Baloma, tebakokyi ambya moto bo naino tebamokyi yo na bato bamosongyesi,

na ibuya i maphoo maso mamosongyesi na be. ¹⁷ Yango mena baya wawa nde ena yana, sakuta na nzeaphisa. Namba ya zala o tilibinale, emba na mba batoma obokye baye na moto me. ¹⁸ Wa yaangana basongyesi bee wali yo, tebaka zwa na lowo lonolo lokusi bowa umunyaka nga. ¹⁹ Babaka ne nde na toko ekyekyi maphoo ma losambo la bee mampenza, na pho ya moto monomo na nkombo ya Yesu owawa, kasi Polo kawo obokye ooli nde na bomoo. ²⁰ Waba nga sazwa ndengye ya itena bolombe mi lowo ndengye mena, namba ya onga ne obokye akyende o Yelusaleme pho ya obokye lowo le lokye woomo omo. ²¹ Kasi Polo azingyi nde ikye aamba o soo pha mokonzi omunene, emba namba ya toma obokye batamovaka o boloko noko mokolo nwaamolekyinya banga o soo pha mokonzi.» ²² Bodele Agripa amba ya wo na Festus: «Nazingyi ooka na nga moto me.» Amba mobuyisa yokye: «Yana, wamooka.»

²³ Bo yana, Agripa na Belenise bamba yakye nyolo na kaa eso o ingambi siambinya bee maphoo, bee na bakonzi banene ba batuluku na bankumu ba mokyisi. Festus amba ya toma bato obokye baye na Polo. ²⁴ Emba Festus amba ya tata iwoo, yokye: «Mokonzi Agripa na bee baso bali na banga, kowene moto oyo. Bayuda baso baesi oka nga pho ye, o Yelusaleme noko wawa, bakyemianwana bekye takokyi ikula ba na bomoo. ²⁵ Pho ya nga, sikyi zwa o maphoo me lokokyi ne iwa. Kasi pho yo mampenza azingyi ikye amba oka mokonzi omunene, naanosi

imotoma oka ye. ²⁶ Otolì nga na ná lakolo lowo la ikomela mokonzi pho ye, namoambinya o boo pha b̄e, konza o boo pha we mokonzi Agripa, pho okokye imokomela sima ya iyoka munoko nwe. ²⁷ Pho yamoba bofe, pho ya nga, itoma moto wa bokolo, sanká ya iyebinya biwele bimoakye na be.»

26

Polo kaambe o boo pha Agripa

¹ Agripa amba ya wo na Polo, yokye: «Toephe nzela obokye oambe.» Polo amba ya elola eboko, amba ya amba yokye: ² «Mokonzi Agripa, i mapho maso mansongyesi na Bayuda, namiwene nde na nkonzó ya iyamba lolo o boo pha we, ³ pho iwe koebe na bolaa bonkoko bosó pha Bayuda na mapho ma phango. Naongye na we obokye onzokye na bolaa.»

⁴ «Bayuda baso banzebe na bolaa, uta bolengye pha nga, baebe bo wabaka nga phanza onte ya ibota sa banga Bayuda, na o Yelusaleme. ⁵ Banzebe kalakala, bakokyi na iwo bo bazingyi, obokye nali moto okokumole na bokusi mibeko ma ingomba sa banga Bafalisayi. ⁶ Emba lolo eye, bo naesi yaamba, eli nde pho ya molemo nwa mbunu eya ikyela Nwaphongo baango ba banga. ⁷ Na obokye mabota ma banga iko mbuka mabale, wa mobondela be Nwaphongo na moo na mokolo, saema, balemele iwene mbunu me ekokyisame. Eli nde pho ya molemo mamuna, so mokonzi, bonsongyesi Bayuda bofo. ⁸ Pho ya'ye

onte ya bèe toanole obokye Nwaphongo kakundole bawe? ⁹ Pho ya nga, naanolaka bato saanola nkombo ya Yesu, moto wa Nazarete. ¹⁰ Emba nde bomo bo wakyela nga o Yelusaleme. Nga mampenza naakyaka baanosi baikye na bokonzi pha mpekye banganga banene emba na nga naanolaka waba bee bababome. ¹¹ Nanyoloko o mangambi ma makyita maso, nakyelaka bitoma biikye pho ya be, pho ya ibatomisa na bokusi obokye batole Yesu, emba na kabu ya nga ekusi, nababengaka nono o nkyisi nsuu inene.»

¹² «Yango mena, mokolo monomo, nabaka na kyende o Damaseke na bokonzi bosu na etoma ya banganga banene. ¹³ Nabaka o nzela, so mokonzi, imbele sa bunya o moto, naesi ya wene bongyengyekye bouti o ikolo, bolole koleka moo, bongyengyekye me boesi ya nzinga ebe na bebi batambulaka na nga nzela. ¹⁴ Tomba ya ka banga baso o se, emba namba ya oka nwesi monomo mowo na nga na munoko nwa ba Ebele obokye: “Saolo, Saolo, pho ya ye konyokolo? Bo ole mbela ya nga, mena komizokya nde we mampenza.” ¹⁵ Namba ya buya ngakye: “Iwe nza, Nkolo?” Nkolo amba kula yawo yokye: “Nali Yesu, eli nga moto okonyokolo we. ¹⁶ Kasi injwa, teme! Kyeka pho ya'ye naetokolesi: Naeyosi pho obe moto wa etoma na nzoka ya iwene siuti we invene, na yaamowenekye sima, na yaamobaka nga naeteya. ¹⁷ Namba ebikya o mafoko ma Bayuda, na ma mafota ma bapakano wamoe-toma nga ¹⁸ pho ya ikye baingola miyo, ifamanya o enzombi pho ya ifabuya o moo, ifamanya

o bokonzi pha Molemba pho ya ifabuya oka Nwaphongo. Pho ya obokye bazwe folimbisi pha masumu na iyalo sa ilaka elele yonoyo na baanosi, na nzela ya inzanola.”»

Polo kaimole bokokyele yo etoma ye

¹⁹ «Tata wamo, mokonzi Agripa, sika koka ile ndoto ya ikolo eya wenekye nga. ²⁰ Kasi naimola bato ba Damaseke phanza, emba ba Yelusaleme, o nkyisi iso ya Yuda, sima o mabota ma bapakano obokye basengyesi bongola mandondo pho ya ekpana bika Nwaphongo, bobikakye booteya obokye babongosi mandondo ma be. ²¹ Eli pho ya bomo Bayuda banzakyakyi o Tempelo, balukakyi imboma. ²² Nwaphongo ambanze nono lolo eye, natafa ba bomo obokye naimole simo ya nga oka bato baso baakyikyi na baanene. Naanole nde maphoo maawo Mose na mawo bikondo obokye mamoya: ²³ Masiya amowene bolosi, amoba moto owa boo, owamokundwa onte ya bawee. Amoimola o ibota sa banga na bato baatebali Bayuda obokye moo moesi, enzombi emani.»

Polo kalukye obokye Agripa aanole Yesu

²⁴ Waba Polo katondolo babona, Festus amba ya anwana ne, yokye: «Polo, oli na nwaa! Iekola saaekola we na boikye siephe nwaa!» ²⁵ Polo, yokye: «Festus moto wa kaa, nga sili na nwaa, nawo maakolo maphoo maali phele. ²⁶ Mokonzi Agripa kaebe maphoo mamana na bolaa. Nakokyi imowole mango pwapwa. Naanole obokye tabungye nono lowo lonolo

i maphoo mamana, pho malekanaka o miyo ma bato. ²⁷ Mokonzi Agripa, koanole maphoo maawo baimosi? Naebe obokye komaanole!» ²⁸ Agripa aesi ya wo na Polo, yokye: «Kolukye imbuya nde unwanwa eye Moklisto?» ²⁹ Kasi Polo, yokye: «Ebe unwanwa eye, ebe wakoko, nabondela Nwaphongo obokye na we, na baso baanzokye lolo ye, bee obutwe booli nga, manya nde nyololo iye!»

³⁰ Mokonzi, na moangyesi, na Belenise, na baso baazalaka na bee bamba ya teme. ³¹ Wamana bee wamo, baweneka, bekye: «Moto oyo taikiyi kyela lowo lololo la iwaa naa laa imunyosa o boloko.» ³² Agripa amba wo na Festus, yokye: «Moto oyo, bo tawoiki obokye azingyi ikye amba oka Kaisala phe, nde bamokandolaki.»

27

Batomi Polo o Loma

¹ Wakpama meko obokye toba o masuwa pho ya ikyende o Itali, aesi ya kpa Polo na bato ba boloko bayoko bakye baphisa Yuli, oli monomo na bakambi ba moluku nwa batuluku ba moangyesi wa Loma. ² Bobele tomba ya baa o masuwa mautaka o Adramite, makyende mopha nwa mabongu ma Azi. Moto monomo wa Makedoniya, mokyisi nwe Tesaloniki, abaka na banga elele yonyo. Nkombo ye Aristarke. Tomba ya kyende.

³ Boyana, toesi ya koma o Sidona. Yuli abaka na Polo na bolaa, aesi ya mophe nzela

ya ikye kyeka bande ne, obokye azwe ya sen-
 gyelaka ne. ⁴ Wamana banga wawana, toesi
 ya banda mopha nwa esanga ya Shipre, pho
 phephেকে ye yabaka kyekule lobuya na munsima.
⁵ Toesi ya katisa maa manene maali phenephe
 na Silisi na Pamfili, tokye koma o Mira, mokyisi
 monom o Lisi. ⁶ Om o, mokambi wa batuluku
 azwe masuwa mautaka o Alegizandri, makye o
 Itali, aesi ya lokpesa om o. ⁷ Tokyelaka nkolo
 nzikye o nzela, masuwa makyеkye nde na mo o
 na mo o. Tolukaka obokye tokome o Kinidi.
 Toesi ya lekana o Salmone obokye toekpane
 o mopha moyoko nwa esanga ya Kelete, pho
 phephেকে ye teyaikaka lophe nzela ya ilekana
 mopha nwabaka banga. ⁸ Totambulaka na nkaka
 obokye tolekane o mokukulu me, tokye koma
 o elele yonyo, baebangye Mabongu Maalaa
 phenephe na mokyisi na nkombo Lase.

⁹ Tokokoko na boikye o nzela. Nkolo ikyikyile
 bee izaa yaunva lekana. Na bomo tokomaka
 imbele siikyele phephেকে ye na bokusi. Yabut-
 waka nkamba obokye masuwa makule tam-
 bula. ¹⁰ Bebi, nawene obokye imbanga sisi
 samoba na nkamba, masuwa na mbolo iili om o
 yamotono na bofe, kasi na banga mampenza
 botewalongoba phe, tomowaa. ¹¹ Kasi mokambi
 wa batuluku taikaka anola munoko nwa Polo,
 anolaka nde munoko nwa mopuse wa masuwa
 na mokolo wa masuwa. ¹² Ibongu me tesaikaka
 ba elele elaa obokye masuwa maseme imbele
 sabaka phephেকে ye kyekyele na bokusi. Yango
 mena, bato bayoko baikye ba masuwa, bakanaka
 obokye tomane wamo, bo tomokoka, tokome

o Feniks, ibongu sa Kελετε sikyekye mbale eya ngyele, na mbale eya ikolo, obokye imbele sa sekye suunve wamɔ.

Eweele o maa manene

¹³ Nwana phephekye ekeute mopha nwa ngyele, ebuto ikyela. Bato ba masuwa babuyaka obokye bamokokya yaakanaka be. Baesi ya manya longo, babuto itambula, babande phenephe na mokukulu nwa esanga ya Kελετε. ¹⁴ Sa koko, ewele yonyo yautaka o mangomba manene ma esanga. O munoko nwa Baela babangye ewele me Yulakulu. ¹⁵ Yeesi ya lodikyinya, tewakulaka koka ibekola masuwa mopha mooye ewele. Bobele, ewele ebuto ikye milouka nde babona. ¹⁶ Toesi ya banda phenephe na esanga yonyo ekyiky, nkombo na yango Koda, yakutaka loziba pho ya ewele. Tonyokoko iphila nwana ebe omokyiky okobe o sima ya masuwa ¹⁷ Obokye bato ba masuwa baebaya omɔ. Bobele, baesi ya kpa nsimbi inene, baizingyi o masuwa, bamakangyi obokye me sa otɔnɔ. Waba bee baile ikye baa mi bokye pha mokukulu nwa Libi, baesi ya vaka ibaya sonso sinene obokye sizimbe masuwa, mabutwe ikye na moɔ na moɔ, ewele yeesi ya butwa ikye mi louka nde babona. ¹⁸ Ewele yabaka kyelodikyinya nde na bokusi, boyana baesi ya butwa ivaka biphesi banyanyaka banga o maa. ¹⁹ Mokolo nwa sima, baesi ya vaka bee mampenza bakapoo baa masuwa solongo o maa. ²⁰ Nkolo nzikye tolokulaka wene, ebe moɔ,

ebe banyasesi, eweεεle yataaka ba nde ekusi. Tolokulaka lemela obokye tomobika.

²¹ Baabaka o masuwa bakokoko sa zaa. Bobeεε, Polo aesi ya teme onte ya be, yokye: «Bebi, bo wanzokaka obokye banga sa mana o Kelete, nde tolonyomokyi bobo, nde tolobungye na mbolo bobo. ²² Kasi unwanwa eye, naongye na bee obokye oititale, pho nono moto monomo etaawe, ekpele yonyo eya mootono nde masuwa. ²³ Nwaphongo, ooli Mobikye wa nga, owaa okokyelele nga, antomelakyi nwanze we na mokolo, ²⁴ awo na nga, yokye: “Polo, iwe sa ila! Esengyesi obokye okome obo pha Moangyesi Kaisala, pho ya we, Nwaphongo na ngolu ye amobikya na baso baatambule na we o masuwa”. ²⁵ Yango mena, bebi, oititala pho nakyele ndondo ya nga oka Nwaphongo obokye mapho mamana mamoba nde bo nzimolakyi nwanze. ²⁶ Kasi esengyesi obokye masuwa makye lovaka o mokukulu nwa esanga yonyo babona.»

²⁷ Tokyela nkolo iko mbuka ine, eweεεle yabaka kyekye na banga nde bokye o maa manene ma Meditelane. Wa molengyela, bato baakyele o masuwa bawenekye obokye tokomi phenephe na manyete.

²⁸ Baesi ya meka bozindo pha maa, baweni obokye boli pha bametele mako mane. Basusa na nwana boo, bakuli meka, bazwe bozindo pha bametele mako maato. ²⁹ Bailaka obokye masuwa sa zuma o mabanga. Yango mena, bamba ya vaka balongo bane o sima ya masuwa, baimaka obokye bunya boyee izele. ³⁰ Bato baakyele o masuwa balukaka ilota, baesi ya uya

ebèe ya masuwa o maa, bakye vaka balongo o boo pha masuwa. ³¹ Kasi Polo aesi ya woo na batuluku na mokambi wa be, yokye: «Bo bato baba tebaikasi o masuwa, tolokoyi ibika.» ³² Bobele, batuluku baesi ya tena nsimbi yaaphilaka ebèe, baele, ekye.

³³ Phenephe na walukye iye bunya, Polo aesi ya banga bato baso obokye baze, yokye: «Lolo eye tokokyee nkolo iko mbuka ine, koziya nde obokye ewe ele yunve, oli nde babona sa zaa ekpele. ³⁴ Kasi naongye na bee obokye oze, pho osengyesi na ntoma obokye obikye. Moto monomo onte ya bee etaabungya nono munsuwe monomo o moto nwe.» ³⁵ Waunva Polo iwo babona, amba ya kpa mapa, abondesi Nwaphongo obo pha baso, aesi ya makaba, babuto iza. ³⁶ Bobele, baso babutwaka na nkyisa, baesi ya zaa. ³⁷ Banga baso o masuwa, tobaka bato nkama ifale na mako sambo mbuka motoba. ³⁸ Waawene bee obokye baokyi ntoma, bamba ya vaka ba ble o maa obokye masuwa malawe.

³⁹ Waye bunya, bato baakyele o masuwa tebaikaka eba obokye bakomi phenephe na manyete. Kasi bamba ya wene ibongu sonoso o iwee sa maa, baesi ya kana, bekye, bo baakoyi, bakye seminya masuwa omo. ⁴⁰ Bamba ya tena nsimbi ya balongo baso, babaikyi o maa, bamba ya ingola na nsimbi ya yenda ya masuwa. Bobele, baesi ya kyela etobu yonyo enene o masuwa mopha nwa oboo, obokye ewe ele eukye masuwa mopha nwa ibongu me. ⁴¹ Masuwa maesi ya kye sele na bokusi o

bokye me phaafaka o ntante ya maa, mopha njwa obo munyosi o bokye, temokuli nyingana, emba kanda yamba tena mopha njwa sima. ⁴² Batuluku balukaka iboma bato baboloko pho nono monomo na bee sa nyongyela obokye alote. ⁴³ Kasi mokambi wa batuluku alukaka ibikya Polo, amba ya bakatela obokye bale. Aesi ya tomisa baaefaka inyongyela, yokye, amikumbya o maa phanza, akye abwa o ikolo. ⁴⁴ Bayoko baphile o mafaya, na o bite ba masuwa, babengye bebi. Na bomo babona, banga baso toabwaka o ikolo, tobikaka.

28

Polo o esanga ya Malte

¹ Wamana banga o mbale eya makama, tomba ya oka obokye esanga me baebangye na nkombo ya Malte. ² Bato ba esanga me, balookyelaka ngongo. Waba mbula kyeno, mpiyo yabaka, baesi ya lokyelela njwenya muikye, balobangyi banga baso obokye tokye oto. ³ Polo aongoko ebolo ya nkoo obokye aevakye o njwenya, na ina mbambisa nzoo yeesi ya tokolo omo, ekatemi o eboko ye. ⁴ Wawene bato ba esanga obokye nzoo ekatemi o eboko ya Polo, bawonoko, bekye: «Nde phele moto oyo ali molemosi wa bato. Na bo babikakyi o maa, Nwaphongo na bolombe phe, taikyi zinga obokye abe na bomo.» ⁵ Kasi Polo, nde phele, aesi ya nyaka nzoo o njwenya, saoka na njwana bolosi. ⁶ Bato baziyaka nde obokye bamowene aulo, na aka awe. Kasi, waziya bee tee, baesii ya wene nde obokye

tewamoyelele na lowo lonolo loofe. Bamba ya bongola maumunya ma be, bamba butwa iwō mbala nzikye bekye: Ali nde nzambe.

⁷ Manyete ma mokonzi nwa esanga me mabaka phenephe na elele me, nkombo ye Pubilusu. Amba loyamba na folaa, amba lolasa nkolo iyato. ⁸ Ango abaka alangyi o ntangye, mowewe nwabaka momunyokolo na iphanza malongo. Polo amba yakyende o moto nwa ntangye ye, na ibondele, amba motandela maboko, amba mobikya. ⁹ Sima ya lowo lalona, bato baayoko ba esanga baabaka na malosi, bayakaka na bee oka Polo, na bee babikaka me. ¹⁰ Bamba lokumola na ndengye iso, emba wakula banga benga imbanga sa banga o nzela ya ebale, balokokiyiselaka mbolo iso iwaa yasyenyelaka na banga.

Imbanga o nzela ya uta o Malte nono o Loma

¹¹ Sima ya makombe maato, tomba ya baa o masuwa masenyelaka wamo imbele siso sa seekye. Masuwa me mautaka o Alegizandri, nkombo ya mango Manzambe ma zaa. ¹² Toesi ya kye seme o Sirakize, tokyelaka omo nkolo iyato. ¹³ Wamana banga wawana, toesi nde yabanda mokukulu, tokye koma o Regiyumu. Bo yana, phephekye ekyeute o ngyele, yeesi ya kyela, emba tomba ya koma o Puzole sima ya nkolo ibale. ¹⁴ Omo, tokyezwa bebi baongaka na banga obokye tokyele poso yonoyo oka be. Kyeka bo wakye banga o Loma. ¹⁵ Wataba banga o mokyisi mamuna, bebi baokaka iya sa banga, bamba ya lobenga nono o Zando sa Apiyusu

na o elele ekyebangye b́́e Mangambi Maato. Wabawene yo, Polo amba phe Nwaphongo melesi, akuli zwa nkyisa.

Polo akomi o Loma

¹⁶ Wakoma banga o Loma, baanolaka obokye Polo akye zala o elele ye mampenza, na tuluku monomɔ phɔ ya imobanza. ¹⁷ Sima ya nkɔɔ iyato, Polo amba ya banga bankumu obokye baangane. Wa angana be, amba wo na b́́e yokye: «Bebi, nga otowaika kyela lowɔ na bato ba banga naa na mibeko ma loikyela baango ba banga, bakambi ba Bayuda banzakyaka o Yelusaleme, banzambe o mafoko ma Baloma. ¹⁸ Waunva intuna mituna, balukaka inkandola phɔ tebaikaka nzwa na ná lowo lonɔɔ loobe obokye bambome. ¹⁹ Kasi Bayuda tebaikaka banola, nambaka baonga nde obokye nakyende oka Moangyesi Kaisala, siikaka baa na ná lowo la isongyela ibota sa nga. ²⁰ Yango mena, naebangakyi obokye naewene, towene, bankangaka munyɔɔɔlɔɔ mumu nde phɔ ya moto okokyelele banga bato ba Yisalaele molika.»

²¹ Baesi ya mobuyisa, bekye: «Toloika zwa nɔɔ mokanda monomɔ muute o Yuda phɔ ya we, onte ya bebi baaesi wawa, nɔɔ monomɔ taikiyi loimola lowo la we, naa awo lowo lobe phɔ ya we. ²² Kasi banga toli na phowa obokye oloimole bo koununya we, phɔ toebe obokye bilele bisɔ baikye ziiko na ingomba sa Baklisto.»

²³ B́́e basɔ na Polo, balongyibinyaka mokɔɔ ŋwamovana be. Wakoka mokɔɔ me, bato baikye bayakaka ya benga Polo o ingambi siizale

yo. Polo abateyaka tata na mumbengu nono wa nkoko. Abaimolaka bo oli bokonzi pha Nwaphongo: Abatangyelaka nkanda ya mibeko ma Mose na nkanda yaakomaka bamoisi, akyelaka bokusi obokye baanole Yesu. ²⁴ Bana baanolaka mapho maawoko yo, kasi bayoko tebaikaka anola. ²⁵ Wainwa bee obokye babutwe, babaka na ziiko onte ya be. Polo aesi ya wo na bee nde obokye: «Bolo bo Bosantu alongaka, waawoko yo na bankoko ba na nzela ya moimosi Yisaya, yokye!

²⁶ Kye wo na ibota sa Bayuda sasina bobo:

“Wamooka na bolaa, kasi otoebe ntina ya mapho me,

Wamokyeka na bolaa, kasi otoowene ekpele.

²⁷ Pho ntema ya bato baba ibuto nkusi, Pho ibota me, baundi matoo ma be, sa oka, Bazibi miyo ma be, obokye bee sa wene, Mandondo ma bee mabuto makusi obokye Bee sa eba ekpele pho baye oka nga, nababikya. Eye kyewo nga Nwaphongo.”

²⁸ Emba Polo amba ya sukya yokye: Oeba obokye Nwaphongo atomelaka bato baatebali Bayuda Simo ye obokye babikye, emba bee baamooka!» ²⁹ Wawo Polo babona, Bayuda babutwaka, baphalatanaka na bokusi onte yabe.

³⁰ Polo aphutelaka ingambi sonoso o Loma. Akyelaka mambula mabale omo. Ayambaka bato baso baabaka baya mokyeka. ³¹ Aimolaka bo li bokonzi pha Nwaphongo, ateyaka mapho ma Nkolo Yesu Klisto pwapwa. Moto nono monomo taikaka mokatela.

Sangola Eenyakune

Lobala: Sangola Eenyakune New Testament

copyright © 2018 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Lobala)

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-18

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 29 Jan 2022

45dc5a8e-f513-5ba3-aad6-e48bd1d5b563